

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Vem är integrerad?

- En kvalitativ studie om innebörden av begreppet integration

Socionomprogrammet
C-uppsats HT 2011

Författare: Jonas Persson och Frida Svahn
Handledare: Lena Sawyer

Abstrakt

Titel: Vem är integrerad? – en kvalitativ studie om innebörden av begreppet integration.

Författare: Jonas Persson & Frida Svahn

Nyckelord: Integration, Ensamkommande flyktingbarn, postkolonial teori, KASAM

Uppsatsen byggde på en kvalitativ forskningsstrategi med syftet att undersöka hur personal på boenden för ensamkommande flyktingbarn uppfattade begreppet *integration* och dess innebörd. Empirin är insamlad genom sju kvalitativa intervjuer. De frågeställningar studien byggde på var: vilken innebörd lägger personalen i begreppet integration? Vad finns det för eventuella hinder för integration? Vad är målet/en med integration och när är de uppfyllda? Empirin från dessa intervjuer analyserades sedan genom en tematisk innehållsanalys och med ett abduktivt angreppssätt. Resultaten tolkades sedan med hjälp av postkoloniala teorier och begreppet KASAM. Resultatet visade ingen enhällig beskrivning av begreppet integration, utan varierade från smått till stort. Att lära sig det svenska språket, sociala koder och kultur var utstickande faktorer, men i beskrivningen ingick även saker som att lära sig cykla, laga mat och passa tider. Bristande kunskaper i det svenska språket sågs av flera som ett hinder i processen att komma in i samhället och en orsak till utebliven kontakt med svenska ungdomar. Målen med integrationsarbetet sågs av de flesta som en inlärningsprocess, med en förhoppning om att skapa trygga, kunskapsrika ungdomar. Trots en efterfrågan om ömsesidighet mellan etniskt svenska och utrikes födda personer visade även resultatet att det finns en diskursiv problematik med begreppet integration som innebär att begreppet producerar och reproducerar en uppdelning mellan dessa två grupper i ett ”vi och dem”, och att de inom sig även består av en hierarkisk ordning. Då det rådde diskrepans mellan hur informanterna såg på begreppet utifrån olika sammanhang kunde vi konstatera att begreppet är situationsbundet och endast går att tala om utifrån specifika sammanhang, tidpunkter eller personer. Vi såg dessutom att det fanns en relation mellan begreppet integration och begreppet KASAM, då dessa två begrepp skulle kunna användas för att förstå och utvärdera flyktingbarnens känsla av, och förhållande till, den egna graden av integrering.

Abstract

Title: Who is integrated? - A qualitative study on the concept of integration.

Authors: Jonas Persson & Frida Svahn

Keywords: Integration, unaccompanied refugee children, post-colonial theory, SOC

This thesis was based on a qualitative research strategy, with the aim to explore how staff working at accommodation for unaccompanied refugee children understood the concept of integration and its meaning. Empirical data was collected through seven qualitative interviews. The study was based on the questions: what meaning do the staff put into the concept of integration? What are possible barriers to integration? What are the goals for integration and when are they achieved? Empirical data from these interviews were then analyzed with a thematic content analysis and with an abductive approach. The results were interpreted with the help of Post Colonial theories and the concept of SOC. The results of our study showed no unanimous description of the concept of integration, though it ranged from small to large. The learning of the Swedish language, social codes and culture was protruding elements, but the description also included things like learning how to ride a bike, cook and be punctual. Lack of knowledge of the Swedish language was seen by many as an obstacle in the process of getting into the community, and a cause to loss of contact with Swedish adolescents. The objectives of integration work was seen by most of them as a learning process, with the hope of creating secure, knowledge-rich youths. Despite a demand for reciprocity between ethnically Swedish and foreign-born persons, the results also showed that there is a discursive problem with the concept of integration, which means that the concept produces and reproduces a distinction between these two groups in an "us and them", and that within them self also consists of a hierarchical order. Because of the discrepancy between how the informants looked at the concept from different contexts, we found that the concept is context bound and that it's only possible to talk about it based on specific contexts, time or people. We also saw that there was a relationship between the concept of integration and the concept of SOC, as these two concepts could be used to understand and evaluate the refugee children's sense of, and relationship to, their degree of integration.

Innehållsförteckning

Förord	6
1 Inledning.....	7
2 Problemformulering och syfte	8
2.1 Frågeställningar	8
3 Bakgrund	9
3.1 Definitioner av integration.....	9
3.2 Invandrapolitiska modeller	10
3.2.1 Den mångkulturella modellen	10
3.2.2 Assimilationsmodellen	10
3.2.3 Segregationsmodellen	11
3.3 Svensk integrationspolitik.....	11
3.4 Ensamkommande barn.....	12
3.5 Användning av begrepp	12
4 Tidigare forskning	13
4.1 En av folket helt enkelt - om integration i praktiken	13
4.2 Likhetens rum - olikhetens praktik	13
4.3 Svensk invandrar- och integrationspolitik: en fråga om jämlikhet, demokrati och mänskliga rättigheter.....	14
4.4 Ensamkommande men inte ensamma - tio års uppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige	14
4.5 Trade-Offs between Equality and Difference: Immigrant Integration, Multiculturalism and the Welfare State in Cross-National Perspective	15
4.6 Diskussion.....	16
5 Teorisk ram	17
5.1 Postkolonialism.....	17
5.1.2 Språket.....	17
5.1.3 Identitet.....	18
5.1.4 Kultur	19
5.2 KASAM.....	19
5.2.1 Gränser	20
5.2.2 Stark och Rigid KASAM	20
6 Metod	21
6.2 Studiens avgränsningar och urval	21
6.2.2 Informanterna	22
6.2.3 Urvalskriterier	22

6.3 Tillvägagångssätt	23
6.3.1 Litteraturinsamling	23
6.3.2 Intervjuguiden	23
6.3.4 Intervjuerna	23
6.3.5 Transkribering	24
6.3.6 Analysmetod.....	25
6.4 Studiens tillförlitlighet	26
6.4.1 Reliabilitet	26
6.4.2 Validitet	26
6.4.3 Generaliserbarhet.....	26
6.5 Förförståelse.....	27
6.6 Etik och etiska överväganden	27
6.6.1 Intervjuguiden	27
6.6.2 Informanterna	28
6.6.3 Intervjusituationen.....	28
6.6.4 Samtycke	29
6.6.5 Anonymitet.....	29
6.6.7 Hantering av empiriskt material	29
6.7 Metoddiskussion	30
7 Resultat och analys.....	31
7.1 Presentation av informanter	31
7.2 Tema 1: Begreppslig innebörd.....	31
7.2.1 Komma in/ut.....	31
7.2.2 Relationer	33
7.2.3 Kunskap.....	33
7.2.4 Allas lika rätt	34
7.2.5 Sammanfattning.....	34
7.3 Tema 2: Integrationens hinder och svårigheter.....	35
7.3.1 Språket.....	35
7.3.2 Avsaknad av svenska kontakter.....	35
7.3.3 Utanförskap	37
7.3.4 Kulturskillnader.....	37
7.3.5 Kategorin ensamkommande barn/ungdomar	38
7.3.6 Strukturella hinder	39
7.3.7 Sammanfattning.....	39
7.4 Tema 3: Mål.....	40
7.4.1 Individuella mål.....	40
7.4.2 Optimal integration.....	40
7.4.3 Kontextberoende	42

7.4.4 Egen integration	43
7.4.5 Sammanfattning.....	44
8 Slutdiskussion.....	45
9 Reflektion	47
10 Källförteckning	49
11 Bilagor.....	52
Bilaga 1. Intervjuguide	52
Bilaga 2. Underlag för samtycke	53

Förord

Arbetet med denna uppsats har varit spännande, utvecklande men även tidskrävande och emellanåt kämpigt. Men ingen uppsats utan informanter! Därför vill vi här framföra ett stort tack till alla som hjälpt oss på vår väg och främst till våra informanter som både bjudit på sig själva och av sin tid. Vi vill även tacka de boendeansvariga som hjälpt oss få kontakt med informanterna, samt ett stort tack till vår handledare Lena Sawyer, vars kritik och råd hjälpt har väglett oss igenom hela den process som arbetet med uppsatsen inneburit.

1 Inledning

”Nu börjar integrationssatsningarna igen. Jag hoppas verkligen att man inte ska baka kakor, laga exotiska maträtter, som man har gjort i alla år och kallat det integrationsarbete. (...) Integration handlar bara om jobb, ingenting annat. Man kan dansa, baka kakor och klottra på ’legala graffitiväggar’ hur mycket man vill.”

Integrationssamordnare Dalibor Eminefendic (Göteborgsposten, 2011)

”Röda Korset medverkar till att anordna läxhjälp (...) Vi ordnar faddrar, har cykelskola och upplåter kolonilotter för odling.”

Integrationsgrupp i Tomelilla (Röda Korset, 2011)

”Sammansmältning av olikartade delar till en helhet ofta med tonvikt på utjämning av skillnader.”

Nationalencyklopedin (2011)

”(...) integrationen måste fungera bättre - människor som kommer till vårt land ska snabbt kunna komma i arbete och lära sig svenska.”

Erik Ullenhag, Sveriges integrationsminister (Regeringen, 2011 a).

Så vad är egentligen integration? Handlar det om praktiska göromål som bakning, läxläsning och att lära sig cykla? Eller handlar det om att sammansmälta små etniska minoritetsgrupper med den etniskt svenska majoriteten? Nej, år 2011 pratas det ju mycket om arbetslinjen, så integration borde ju handla om att komma ut i arbete? Ja, en sak är ju i alla fall säker: visst måste språket vara en del av integrationen?

Vilken beskrivning av begreppet som i slutändan kommer att visa sig vara den mest korrekta känner vi kanske inte är så viktigt som det faktum att begreppet handlar om människor, och om ett sätt att förhålla sig till varandra. Borde det då inte vara en central önskan, från alla människor i detta samhälle, att vilja ta reda på vad det är för förhållningssätt man ansluter sig till?

2 Problemformulering och syfte

Regeringen beskriver begreppet *integration* i Proposition 1997/98:16 ”Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrarpolitik till integrationspolitik” som en process, vilken kan ske på både samhällelig och individuell nivå. Denna process åsyftar hur skilda delar kan förenas i en större helhet, vilket i praktiken ska innebära möjligheten att ingå i en större helhet utan att behöva göra våld på sin kulturella och etniska identitet. De påpekar att en viss anpassning alltid måste ske i mötet mellan människor, och att dessa processer ska vara ömsesidiga. Detta innebär att alla som lever i ett samhälle med etnisk och kulturell mångfald är delaktiga och medansvariga i processerna. Alltså är integration inte enbart en fråga om och för invandrare. Regeringen tar i denna proposition starkt avstånd till strategin assimilation med motiveringen att svenskheten inte är något som kan påtvingas människor (Regeringen, 2011 b). (Förslagen i propositionen antogs med viss justering av riksdagen (Regeringen, 2011 c).

Vår förförståelse och den tidigare forskning som redovisas nedan säger oss att den svenska regeringens sätt att se på integration närmast liknar en utopi som inte stämmer överens med den verklighet vi lever i. Inledningen beskriver även stora variationer i hur begreppet kan uppfattas. Frågan är om uppfattningarna spretar lika mycket inom en och samma yrkesgrupp?

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur begreppet integration uppfattas av personer som arbetar med integration på daglig basis. Den yrkesgrupp vi valt att undersöka är personal på boenden för ensamkommande flyktingbarn. Då kommunernas ansvar för integrationen tar vid först när barnen blivit beviljade permanent uppehållstillstånd, har vi avgränsat vårt urval av informanter till dem som arbetar med barn/ungdomar som har blivit beviljade permanent uppehållstillstånd. Genom att undersöka hur personalen själva definierar begreppet, vad de ser för hinder och mot vilka mål de arbetar vill vi slutligen ta reda på när de anser att en person är integrerad. Att undersöka och diskutera innebörden av begreppet integration anser vi i allra högsta grad vara relevant och viktigt i en samtid präglad av segregering och utanförskap. Därför vill vi på detta sätt lämna ett bidrag till en vidgad förståelse av begreppet integration.

2.1 Frågeställningar

1. Vilken innebörd lägger personalen i begreppet integration?
2. Vad finns det för eventuella hinder för integration?
3. Vad är målet/en med integration och när är de uppfyllda?

3 Bakgrund

Bakgrunden till vår studie ger läsaren en beskrivning av tre teoretiska beskrivningar av begreppet integration. Vidare redogör vi även för tre invandrarpolitiska modeller för att ge läsaren en inblick i hur olika politiska strategier ger olika förutsättningar för invandrade personers möjligheter i det nya landet. Här gör vi även en utblick till andra länder vilka utgör exempel för respektive modell. Redogörelsen avslutas med att ge en överblick av hur den svenska integrationspolitiken är utformad idag, år 2011. I bakgrunden ger vi också läsaren information om gruppen ensamkommande barn/ungdomar, då det är denna målgrupp våra informanter arbetar med. Bakgrunden syftar således till att ge läsaren en förståelse för hur komplext och mångfacetterat begreppet integration är, samt att ge en förståelse för hur begreppet hänger samman med olika politiska modeller.

3.1 Definitioner av integration

Begreppet ”integration” är inget lättförstått och okomplicerat begrepp. Ju mer man läser om det ju fler definitioner dyker upp, och ju fler definitioner desto fler nyanser. Ni har redan tagit del av flera olika begreppsförklaringar i inledningen. Dessa erbjuder inte någon av dem en adekvat beskrivning, utan visar endast hur olika man väljer att förklara begreppet – beroende på vilken situation och område begreppet avser behandla. Enligt Södergran (2000) är detta inte ett problem unikt för Sverige, utan komparativa begreppsstudier tyder på att olika nationer har olika tolkningar av begreppets innebörd, vilket därmed även medför att nationerna sinsemellan tolkar det olika.

Westin (1999) väljer att förklara begreppet integration utifrån tre olika betydelser: *Betydelse 1.* – En väldigt generell sådan, där integration syftar på en samhällssammanhållning, bestående av olika delar i samklang med helheten. Integration, eller *sammanhållning*, är i denna bemärkelse det mest centrala kännetecknet för ett samhälles existens, och upprätthålls utifrån två huvudförklaringar. Det ena är likriktning; att ett samhälle utifrån en grund av gemensamma normer och värden formar sina medlemmar gemensamt, och där bl.a. skolsystemet, arbetslivet och massmedia ständigt reproducerar dessa värden. Den andra förklaringen har med differentiering att göra; olika människor har olika arbeten och roller som står i beroendeförhållande till varandra, och vars sammanlagda resultat blir integration.

Betydelse 2. – Om den tidigare förklaringen betonade *sammanhållning* betonar denna förklaring *deltagande*. Integration kan i denna mening ses som ett alternativ till den ”assimileringspolitik” som Sverige blev tvungen att skrota på 70-talet i och med att etniska minoriteter krävde rättigheten att få sin kulturella identitet erkänd – genom att t.ex. får bedriva skolor i egen regi. Genom integration såg man en möjlighet att minoritetsgrupper skulle få behålla sin kulturella särprägel och ändå få möjligheten att delta i den offentliga sfären.

Betydelse 3 – Med denna betydelse betonar Westin (1999) ett processtänkande, d.v.s. den process där etniska och kulturella minoriteter inlemmas i det svenska

samhället. De likställer inte integration med assimilering, men ser på integration som processen som leder dit. Det finns flera områden som för etniska minoriteter blir viktiga när det avser integration. Social-, politisk-, ekonomisk- och boendeintegration är alla områden som berör dessa grupper på vägen till total assimilering i majoritetssamhället (Westin, 1999). Madsen (2006) menar även att processen går ut på att majoritetssamhällets normer och värderingar internaliseras hos individen och blir till inre förpliktelser gentemot gruppen.

3.2 Invandrapolitiska modeller

3.2.1 Den mångkulturella modellen

Dahlström (2007) menar att förespråkare för den mångkulturella modellen anser att den kulturella tillhörigheten kan ha en stor inverkan på människors identitet och att det skulle vara ett orimligt krav att behöva ge upp den. Modellen syftar snarare till att uppmuntra dess nya samhällsmedborgare att behålla sitt kulturella arv. Därmed eftersträvas ett samhälle bestående av flera kulturer, sida vid sida och inte ett samhälle bestående av endast en kultur som samtliga skall inlemmas i. Tanken går vidare med att medborgarskapet i sig även är en del av identiteten och att modellen därför skall tillåta att medborgarskap är lättillgängligt, och att dubbelt medborgarskap även skall vara tillåtet. För att det här skall vara möjligt måste invandrare i så stor utsträckning som möjligt ha samma rättigheter som majoritetskulturen – dvs. sociala rättigheter såväl som politiska, anser förespråkare. I viss utsträckning skall modellen även tillåta positiv särbehandling, som t.ex. kvotering, då den erkänner förekomsten av strukturell diskriminering (Dahlström, 2007).

Man skall aktivt kunna utöva kulturella seder och religion, och hinder för den möjligheten bör om möjligt undanröjas. Det skulle kunna innebära att man har rätt att bära religiösa och kulturella symboler även i officiella sammanhang såväl som undantag från vissa lagar, t.ex. om religiös slakt. Detta skulle därmed innebära vissa specifika grupprättigheter för minoriteter. Exempel på länder som anslutit sig till denna modell är Sverige, Nederländerna och Kanada (Dahlström, 2007).

3.2.2 Assimilationsmodellen

Dahlström (2007) förklarar assimilationsmodellen som, i likhet med den mångkulturella modellen, men i motsats till segregationsmodellen vara en inkluderande modell, men där större krav om anpassning ställs på invandrarna. Anhängare av assimilationsmodellen tror inte att det går att uppnå gemenskap i samhället om kulturella minoriteter ges offentligt erkännande. Därför gör staten skillnad mellan den offentliga och den privata sfären. I den offentliga sfären skall du anpassa dig till de rådande normer och värderingar av majoritetskulturen, vilket innebär att det är staten som står för utbildning, och inte t.ex. kyrkan. Staten är en juridisk enhet och inte en etnisk vilket manifesteras genom att modellen erkänner medborgargemenskap och ingen annan form av gemenskap. Modellen är anpassad för individen och inte gruppen, och därmed kan en person inte tillgodogöra sig några rättigheter genom att ansluta sig till en minoritetsgrupp. Medborgarskap anses vara grunden i samhällsordningen; det är alltså möjligt och

rent nödvändigt att invandrare har rätt till medborgarskap för att vara en del av samhället. Det är viktigt dock att man är villig att avstå från religiösa och kulturella värderingar, som skiljer sig från majoritetssamhället. Sociala och politiska rättigheter är förbehållet landets medborgare, vilket då skall fungera som incitament till att invandrare att vilja skaffa medborgarskap. Frankrike är ett exempel på ett land som använder sig av denna modell (Dahlström, 2007).

3.2.3 Segregationsmodellen

Denna modell, menar Dahlström (2007), grundar sig i den uppfattning, som även delas av den mångkulturella modellen, att den kulturella tillhörigheten är svår att göra sig av med. Till skillnad mot den mångkulturella modellen och i likhet med assimilationsmodellen anser de att det finns en (1) norm som skall vara den rådande. Segregationsmodellen förespråkar att normen skall vila på en etnisk grund, i stället för assimileringens juridiska. Som förespråkare för denna modell tror man att samhället är en etnisk gemenskap som står att finna i en gemensam kulturell, ursprunglig och språklig grund, och att etniska minoriteter inte skall ha några särskilda rättigheter. Det är väldigt svårt för invandrare att få medborgarskap i landet. För att det skall vara möjligt, säger han, måste man kunna visa upp att man kan språket, att man tar del av kulturen och att man har bott i landet under en mycket lång tid; segregationsmodellen vilar nämligen på härstamningsprincipen, vilket betyder att släktskap är avgörande för att man skall få medborgarskap. Om du t.ex. har föräldrar födda i landet får du per automatik medborgarskap, vilket dessutom i princip kan ärvas ned i generationer även om man aldrig satt sin fot i landet. Tyskland, Schweiz och Österrike nämns som exempel på länder för denna strategi (Dahlström, 2007).

3.3 Svensk integrationspolitik

År 1975 antog Sveriges riksdag en ny invandrapolitik. Denna grundades på tre pelare; jämlikhet, valfrihet och samverkan. *Jämlikheten* innebar att personer med utländsk bakgrund bosatta i Sverige skulle ha lika rättigheter som infödda svenska medborgare vad gällde allmän välfärd, utbildning, hälso- och sjukvård, men även trygghetssystem och samhällsservice. *Valfriheten* innebar att den enskilde individen fick rätt till en identitetsfrihet och att Sverige inte längre bedrev en assimilationspolitik, vilket fram till dess hade inneburit ett synsätt där människor med utländsk bakgrund skulle assimilera/anpassa sig in i det svenska storsamhället. *Samverkan* stod för en slags kohandel, där inflytande gavs i form av utvidgade politiska rättigheter, i utbyte mot en strävan till samförstånd och ömsesidighet. Denna invandrapolitik (som idag kallas integrationspolitik) syftade till att inlemma invandrare i storsamhället på villkor som innebar att språk, kultur och religiösa traditioner skulle kunna bevaras och samtidigt få samhällets stöd. Denna nya politik skulle komma att uppfattas som ganska radikal, och utomlands sågs den som en milstolpe mot ett mångkulturellt samhälle (Westin, 2008).

I skrivelse 2001/02:129 menar Regeringen (2011 c) att den invandrapolitik som fastställdes 1975, som uppmärksammade att hänsyn måste tas för invandrare och deras behov, även medförde att invandrare blev utpekade som en homogen grupp. Detta kom att förstärka känslan av ett ”vi” och ”dem” och bidrog till det utanförskap som många invandrare upplever än idag. Detta beskrivs som

bakgrunden till varför invandrapolitiken kom att ersättas av integrationspolitiken. Dagens integrationspolitik innebär att utformningen av den generella politiken ska utgå från alla människor som bor i Sverige, oavsett etnisk eller kulturell bakgrund. Den ska inriktas på mekanismer och förhållanden i hela samhället och inte som tidigare vara riktad mot invandrare och samhällets relationer till dem (Regeringen, 2011 c).

3.4 Ensamkommande barn

Ensamkommande barn/ ungdomar är de som kommer till Sverige, utan medföljande förälder eller annan legal vårdnadshavare, för att söka asyl. Det är kommunerna som ansvarar för mottagande, boende och omsorg av ensamkommande barn och ungdomar. Ansvarat gäller både för dem som är asylsökande och för dem som har fått PUT (permanent uppehållstillstånd). År 2011 sökte 2083 ensamkommande barn asyl i Sverige (Migrationsverket, 2011 a). Det är socialnämnden i kommunen som utreder barnets behov och fattar beslut om insatser och placering i lämpligt boende (Migrationsverket, 2011 b). De senaste åren har de flesta asylsökande barnen kommit från Somalia, Afghanistan och Irak (Migrationsverket, 2011 c).

3.5 Användning av begrepp

Denna studie handlar om personal på boenden för ”ensamkommande flyktingbarn” (med permanent uppehållstillstånd). Begreppet flyktingbarn berör i denna mening barn i åldrarna 0-18 år. Att använda sig av termen ”barn” skulle dessvärre vara missvisande då det lätt kan associeras till barn i yngre åldrar, när i själva verket de ”barn” som informanterna arbetar med befinner sig i sina tonår. I den här studien kommer vi därför använda oss av termen ”ungdomar”, ”ensamkommande ungdomar” eller ”ungdomar med utländsk bakgrund” i stället för ”ensamkommande barn”.

För att beskriva bakgrunden hos personer vi berör i uppsatsen benämner vi dessa som personer med ”utländsk bakgrund” och ”etniskt svenskar” alternativt ”personer med etniskt svensk bakgrund”. I de fall vi använder begreppen ”invandrare” eller ”svenskar” är då vi talar utifrån informantens eller författarens språkbruk.

Personerna vi intervjuat i denna studie benämner vi som ”informanterna” eller ”intervjupersonerna”. I de tillfällen vi diskuterar deltagarna i studier som berörs i kapitlet med tidigare forskning, använder vi oss av samma terminologi som författarna själva.

4 Tidigare forskning

4.1 En av folket helt enkelt - om integration i praktiken

En motsatsbild till hur svenska Regeringen ser på begreppet integration finner vi i Esken, Högfeldt och Slonjes (2009) rapport ”En av folket helt enkelt”. Studien är genomförd av Preventions- och Utvecklingsenheten som ett led av Göteborgs Stads integrationsarbete, och baseras på intervjuer med 27 utrikes födda göteborgare, samt sju tolkar. Rapporten behandlar hur integration upplevs av utrikes födda personer och tar upp tankar och synpunkter kring det som de allmänt kallar integration, och vad de upplever vara förutsättningar och svårigheter i integrationsprocessen. En slutsats är att intervjupersonerna anser att begreppet integration används utan tydlig innebörd. Flera menar att integrationen är ett misslyckande eftersom de anser att ansvaret för integrationen i praktiken ensidigt lagts på dem som invandrat i stället för att vara en ömsesidig process. Det är en dominerande uppfattning bland intervjupersonerna att det svenska samhället inte har anpassats efter den förändring i befolkningssammansättning som invandringen inneburit. Författarna menar att trots att integration per definition bygger på ömsesidighet, tyder resultaten från studien på att realiteten ser annorlunda ut och de bekräftar att ansvaret för integrationen läggs på dem som invandrat. Författarna menar att detta förhållningssätt är etnocentriskt, då det grundas i en föreställning om att det finns en svensk eller europeisk gemensam värdegrund som de utrikes födda saknar och måste lära sig, i stället för att se att det finns många skilda värderingar bland utrikes födda såväl som svenskfödda. De frågar sig vem som har tolkningsföreträde att definiera vad som ska ingå i den gemensamma värdegrunden. Deras resultat påvisar att trots begreppsförändringar från exempelvis invandring och invandrare till integration och mångkultur, finns i praktiken en återgång till assimilationstankar. De anser det viktigt att fortsätta diskussionen om vad ord och formuleringar inom integrationspolitiken har för innebörd och påpekar att exempelvis begreppet integration kan betyda olika saker för olika individer. Vidare menar de att en gemensam ordförståelse är en förutsättning för ett dynamiskt samtal bland allmänheten och den politiska debatten.

4.2 Likhetens rum - olikhetens praktik

Grip (2010) har i sin avhandling ”Likhetens rum- olikhetens praktik” byggt upp en modell för att kunna tolka och förstå hur integration som process görs och hur det som görs kan förklaras. Grip ger sig på ett försök att undersöka begreppets innebörd på kommunal nivå och grundar sin empiri på politiska dokument och kvalitativa intervjuer med politiker, tjänstemän med ansvar för integrationspolitiken och invandrade kvinnor i fyra svenska kommuner. Även i detta forskningsbidrag visar empirin att integration och dess innebörd är mångtydigt. De flesta beslutsfattare och tjänstemän förespråkar mångfald och att invandrade personer ska accepteras som de är. Men samtidigt återkommer åsikten att det ligger på individen att bli integrerad, genom uppmuntran till förändring av personen i assimilativa insatser och förväntningar att anta svenska normer. De

intervjuade kvinnorna upplever att ansvaret för integrationen ligger på dem som individer och några utmålar en ideal bild av integrationen där alla, svenskar och invandrare, anpassar sig till varandra och där individer accepteras som de är. Grip (2010) tar även upp den integrationspolitiska paradoxen: genom att ha integrationspolitik finns också någon att integrera, alltså någon som är olik majoritetsbefolkningen. Därmed bygger integrationspolitiken på en uppfattning av olikhet mellan olika folkgrupper. Paradoxen är att integrativa insatser riktas mot den invandrade befolkningen för att skapa jämlikhet, men har i praktiken snarare förstärkt ojämlikheten i behandling. Hon anser att det stora problemet med integrationspolitiken ligger i föreställningar kring integration och tänka integrationsobjekt som förstärker skillnaderna mellan ett tänkt "vi" och "dem". För att nå de nationella integrationspolitiska målen vill hon se större fokus på befolkningen som helhet än vad dagens integrationspolitik gör och ser detta som en stor utmaning i kommunernas integrationsarbete.

4.3 Svensk invandrar- och integrationspolitik: en fråga om jämlikhet, demokrati och mänskliga rättigheter

Södergran (2000) menar att det finns en diskursiv problematik med begreppet integration som resulterar i ett "vi-och-dom" tänkande. Den etniskt svenska majoriteten ("vi") definieras då som redan integrerade, och utrikes födda ("dom") definieras som individer eller en grupp som står utanför samhället och är i behov av att komma in. Hon menar vidare att en viktig aspekt med integration är att fokus har tendens att falla på utrikes födda, dvs. de minoritetsgrupper i Sverige, som dem i behov av integrering i det svenska samhället. Hon tror detta kan vara en förklaring till att problematiken med utrikes föddas utanförskap fortsätter att reproduceras genom valet och utformning av många organisationer och myndigheters praktiska verksamheter.

4.4 Ensamkommande men inte ensamma - tio års uppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige

Hessle (2009) har i sin avhandling "Ensamkommande men inte ensamma" undersökt hur ensamkommande asylsökande barn hanterar livsvillkor och utmaningar efter permanent uppehållstillstånd in i vuxen ålder i Sverige, samt vad de uppfattar som viktiga bidragande förutsättningar för sin etablering. Empirin grundas på psykosocialt inriktade hälsointervjuer som gjordes på 100 barn 1996-1997. Tio år senare gjordes uppföljning på 68 av barnen, vilka utgör resultaten för studien. Ett av studiens huvudresultat visar att de flesta av barnen har etablerat sig i en gynnsam situation som unga vuxna i Sverige. Kriterierna för denna gynnsamma situation innebär svenskt medborgarskap, sysselsättning och etablerat samlivsförhållande. Hessle (2009) påpekar dock att dessa kriterier är grova bedömningsgrunder i ett registerdatamaterial och därmed inte helt odiskutabla. Men utöver detta finns även de unga vuxnas egna utsagor vilka uttrycker ett starkt välbefinnande. De trivs och har etablerat sociala relationer utifrån sina egna

behov. De har själva valt att bli svenska medborgare och ser detta som ett sätt att få acceptans i Sverige. Att ha en meningsfull sysselsättning är något de själva drömt om och de flesta har lyckats återknyta band till familjemedlemmar eller släktingar trots att de kom ensamma till Sverige. Denna återknytning tycks ha nära samband med hur väl etableringen i Sverige har kommit att bli, vilket Hessle (2009) menar visar upp ett nytt mönster. Vardagslivets livskvalitet i Sverige tycks vara beroende av de band man har till ursprungsfamiljen i hemlandet eller var de än befinner sig i världen, och informanternas formella nätverk innehåller idag mycket få personer från majoritetskulturen. Hon menar vidare att kontakter med personer från majoritetskulturen uppenbarligen inte behövs som nära vänner i vardagen, men är desto mer betydelsefulla som stöd för de unga i deras väg till etablering i Sverige.

4.5 Trade-Offs between Equality and Difference: Immigrant Integration, Multiculturalism and the Welfare State in Cross-National Perspective

Koopmans (2010) har jämfört olika länders invandrapolitik utifrån hur väl de lyckats med sin integration baserad på områdena arbetsmarknadsdeltagande, kriminalitet och segregation. I sin artikel "Trade-Offs between Equality and Difference: Immigrant Integration, Multiculturalism and the Welfare State in Cross-National Perspective" redovisar han utfallet av dessa jämförelser som visar att en lyckad integration hänger samman med vilken invandrapolitisk modell länderna ifråga har anslutit sig till. Resultaten visar att länder som Österrike och Tyskland (vilkas politik står närmast segregationsmodellen (Dahlström, 2007), var de länder som hade lyckats bäst med sin integration. För Sverige och Nederländerna (med en mångkulturell modell (Dahlström, 2007) visade sig resultaten däremot vara ganska dystra; både Sverige och Holland uppvisar lågt deltagande på arbetsmarknaden bland invandrare, en stark segregation och jämförelsevis höga nivåer av brottslighet bland invandrare. Inom alla dessa områden presterar Tyskland, Österrike och Schweiz bättre. Även Storbritannien, (som kan räknas till den mångkulturella modellen, men mer begränsad än Sveriges och Nederländernas då de har en mindre generös välfärdsstat) visade upp goda resultat när det gäller deltagande på arbetsmarknaden och nivåer av brott, men har å andra sidan en stark boendesegregation.

Koopmans (2010) drar slutsatsen att varför Storbritannien lyckats bra på dessa områden delvis beror på att brittiska invandrare starkt domineras av postkoloniala grupper som redan tidigare hade språkliga och kulturella band till invandringslandet. Han menar även att det beror på att Storbritannien inte har en lika generös välfärdsstat som Sverige och Nederländerna. De tyskspråkiga länderna däremot har uppnått sina resultat genom en annan väg, nämligen att trots att dessa länder är relativt generösa och omfattande välfärdsstater har de en restriktiv utlänningslagstiftning som gör att invandrades rättigheter beror på prestanda. Invandrare som under lång tid blir beroende av socialbidrag riskerar utvisning, men kan också vara ett hinder för att få uppehållstillstånd. Koopmans (2010) menar vidare att Nederländerna och Sveriges metoder - trots all välmening - många gånger skapat invandrare till passiva social-statliga kunder då de erbjudit

omfattande rättigheter och obegränsad tillgång till välfärdsstatens fördelar utan krav på motprestationer eller tillvaratagande på deras ambitioner och energi. För att förhindra sådana resultat menar han att europeiska länder kan välja att begränsa tillgängligheten och ersättningsnivåer av välfärd och social trygghet, alternativt att tillgången till fullständiga medborgerliga rättigheter ska bero på prestationer vad gäller exempelvis arbetsmarknadsdeltagande. Koopmans (2010) betonar dock att dessa dystra slutsatser om mångkulturalism som integrationspolitisk strategi endast avser dess effekter på socioekonomisk delaktighet och jämlikhet. Han menar vidare att den mångkulturella politiken mycket väl kan tänkas vara framgångsrik i andra avseenden, som exempelvis politiskt deltagande bland invandrare eller i det värde som kan finnas för individer att bli erkända när det gäller kulturella skillnader.

4.6 Diskussion

Esken et al. (2009), Grips (2010) och Södergrans (2000) forskningsbidrag tyder alla på att det finns en diskrepans mellan hur integration förstås och beskrivs enligt den politiska agendan, jämfört med hur begreppet uppfattas i praktiken och av de människor som blir föremål för integrativa insatser. Dessa tre forskningsbidrag är intressanta att använda som jämförelse med våra egna informanternas uppfattning om begreppet. Då Södergrans (2000) avhandling skrevs år 2000 ger detta oss en indikation om att problematiken kring begreppet integration och dess paradox inte är något nytt. Hessles (2009) avhandling är däremot mer relevant i vår frågeställning som rör målen för integration och vad som anses viktigt för att en person ska anses vara integrerad. Koopmans (2010) studie knyter vi till vår egen empiri gällande strukturella hinder. Den ger oss samtidigt perspektiv till vår svenska modell då han jämför integrationens utfall mellan olika europeiska länder. Denna studie kan anses något kontroversiell då Koopmans (2010) i sin jämförelse länderna emellan inte tar hänsyn till att Sveriges invandring primärt utgörs av flykting- eller anhöriginvandring till skillnad från andra länder som primärt tar emot invandrare som arbetskraft (Hjerm, 2007). Därmed ser vi det inte som förvånansvärt att andra länder har lyckats bättre med integrationen vad gäller arbetsmarknadsdeltagandet.

5 Teorisk ram

För att tolka vår empiri har vi valt att använda oss utav två skilda perspektiv som vi anser kompletterar varandra. Antonovskys (2005) begrepp KASAM hjälper oss att teoretiskt förklara vad som är viktigt för integrationen och varför det kan så anses vara, medan det postkoloniala synsättet hjälper oss att förklara och analysera de paradoxer och motsägelser vi funnit i vår empiri. Då det postkoloniala inte är en enhetlig teori har vi valt att presentera delar av det postkoloniala som vi anser relevant för vår studie, närmare bestämt postkoloniala tankar som berör språket, kultur och identitet.

5.1 Postkolonialism

Lundahl (2002) beskriver det postkoloniala som en kritisk teoribildning vilken utgörs av studier som tar grepp om en rad aktuella problemområden och belyser hur vår samtid är präglad av det koloniala arvet. Det postkoloniala utgörs av olika forskare och författare och kan därför inte ses som en enhetlig teori utan snarare som ett forskningsfält. Detta fält uppmärksammar det vi redan vet; att världen alltid varit blandad och att människor i alla tider rört sig och blandat sig med varandra. Det analyserar hur imperialismens och kolonialismens motsättningar och spänningar påverkar oss idag och hur koloniala situationer skapar föreställningar om ”de Andra” (Lundahl, 2002). Eriksson, Baaz och Thörn (2005) förtydligar detta genom att beskriva synsättet som något som präglar världen i hög grad än idag, både kulturellt och ekonomiskt. Det innebär alltså inte att kolonialismen är något som tillhör det förflutna. Vidare beskriver Lundahl (2002) hur teoribildningen även tar upp hur diskurser om orättvisor och ojämlikhet i världen ofta handlar om skillnader, egenskaper, etnicitet och kulturella olikheter i stället för att uppmärksamma skillnader i tillgång på makt och resurser. Man ägnar sig åt att försöka avtäckta ”sanningar” om enhetliga och homogena nationer, nationaliteter och identiteter och försöker visa att dessa är föränderliga och inte stabila. Det postkoloniala fältet hjälper oss att visa hur olika språkliga uttryck passar in i gamla koloniala mönster och därmed aktiverar stereotyper och fördomar som man inte uttalar eller kanske inte ens uppfattar (Lundahl, 2002).

5.1.2 Språket

Eriksson et al. (2005) beskriver vidare det postkoloniala forskningsfältet som starkt influerat av poststrukturalismen vilket är ett perspektiv som betonar språkets betydelse för skapandet av identiteter, institutioner och politik. Detta perspektiv söker visa hur världen konstrueras genom språkliga praktiker. Begrepp som ”samhället” eller ”den materiella världen” kan således aldrig skiljas från de betydelser de tillskrivs genom språket. Det är alltså frågan om språket såsom det utövas i sociala praktiker, genom vilka världen oupphörligen produceras och reproduceras. Wikström (2009) förklarar detta genom att när vi nämner något konstruerar vi det samtidigt. Språket är i detta synsätt således inte en spegel utav tingen, utan tvärtom; tingen konstrueras genom språket. Det är när vi benämner något språkligt - kategoriserar det - som vi vet hur vi ska förhålla oss till detsamma.

Vidare menar Eriksson et al. (2005) att språket enligt detta sätt att tänka ses som strukturerat kring binära oppositioner som t.ex. man/kvinna, svart/vit, normalt/onormalt osv. och det är skillnaderna mellan begreppen som alstrar dess betydelse. Begreppet "man" ges därmed mening genom dess kontrast "kvinna". Utan oppositionen "kvinna" skulle "man" vara meningslöst. Dessa binära oppositioner är i sin tur kopplade till makt då relationen mellan oppositionerna inte är symmetriska. En del i oppositionen ses som dominerande och ges företräde över den andra, som en svagare och beroende av den första. Binära oppositioner är således verksamma i skapandet och upprätthållandet av sociala hierarkier. Detta sätt att skapa mening genom system av binära oppositioner inbegriper dolda maktförhållanden och är ett förenklat och reduktionistiskt sätt att skapa mening, där inga gråzoner finns. På detta sätt konstrueras och produceras östvärlden som västerlandets "diskursiva Andra" och stärker därmed västerlandets självbild som en överlägsen civilisation. Öst och väst konstrueras därmed som varandras motpoler (Eriksson et al. 2005). Inom postkolonialismen försöker man destabilisera dessa maktrelationer genom att tala om identiteter som rörliga, processuella och blandade för att på så sätt även destabilisera maktrelationerna mellan de människor de betecknar. Med detta menas dock inte att helt försöka avskaffa binära uppdelningar då detta inte anses möjligt om man ska kunna säga något över huvud taget. Det är genom att problematisera fastheten i uppdelningarna som är strategin för att göra maktproduktionen i dem mindre stabil och i stället söka andra sätt att nämna och betrakta människor som migrerat (Wikström 2009).

5.1.3 Identitet

Eriksson et al. (2005) förklarar vidare att det inte bara är de postkoloniala staterna som är märkta av kolonialismen, utan att det även har stor betydelse för skapandet av kulturella identiteter i västvärldens mångkulturella samhällen. Enligt detta synsätt finns källorna till identitet utanför oss själva och skapas genom de föreställningar och bilder vi identifierar oss med och i den språkliga ordning som sätter namn och begrepp på dessa föreställningar. Våra identiteter skapas därmed genom identifikation och relationer med andra, både personer och kollektiva storheter som kulturen, nationen eller könet. Istället för att se människans jag som något fast och oföränderligt, som en kärna eller inneboende väsen (essentialism), ses identitet som något som ständigt befinner sig i rörelse och som aldrig är fullständigt eller slutgiltigt definierat. Koloniserades och de koloniserades identiteter definieras av varandra och reproduceras och förändras i förhållande till varandra. Européns identitet som civiliserad, rationell och upplyst kan därmed inte existera utan de oupplysta irrationella Andra, dvs. de utomeuropeiska, koloniserade folken. Den koloniserades identifikationsmöjligheter bestäms således av det asymmetriska förhållandet till kolonisatören och därmed blir ifrågasättande av dessa binära oppositioner mycket svårt då detta fält instiftats av kolonialmakten (Eriksson et al. 2005).

Wikström (2009) förklarar att när det handlar om identitet i mångkulturella samhällen ses dessa inom det postkoloniala som flytande, blandade och föränderliga. "Hybriditet" är ett begrepp som postkolonialister använder sig av, vilket syftar till att beskriva den blandning som de anser att kulturell tillhörighet präglas av, och är till nytta för att motverka kategorisering av människor. Att inte

tillhöra varken det ena eller det andra är således en central ingrediens i det postkoloniala tänkandet då man är kritisk till det tvång av ställningstagande som de menar ofta uppstår. Istället ser man inom detta synsätt mer till de olika positioner en person kan inta beroende på det aktuella sammanhanget vid ett givet tillfälle. Då det postkoloniala tänkandet hävdar identitetens instabila grund går det inte att tala om hur en person ”egentligen” är, då detta varierar beroende på tid, rum, sammanhang eller kontext (Wikström, 2009).

5.1.4 Kultur

Inom det postkoloniala fältet, enligt Eriksson et al (2005), anses föreställningen om en kulturell essens (kultur som en inneboende, oföränderlig egenskap som ofta förklarar olika typer av beteenden) vara en politisk myt där man bortser från att kulturer i alla tider varit blandade, och skapats och omskapats hela tiden, i relation till varandra. Denna myt upprätthålls dock hela tiden i olika diskursiva praktiker. Inom det postkoloniala tar man avstånd från ett homogent kulturbegrepp och betonar istället vikten av att se såväl skillnader inom en grupp som likheter mellan grupper. Montesino och Skytte (2006) menar att en vanlig effekt av den essentiella synen på kultur resulterar i att vi ofta egenskapsförklarar avvikelser bland medborgare som vi inte identifierar oss med - dvs. att se avvikelsen som ett resultat av etniska, kulturella eller religiösa kärnvärden i personens bakgrund - medan vi i stället situationsförklarar avvikelser inom den egna gruppen. De menar vidare att det är denna syn som vi ofta uttrycker i vårt vardagliga språk. Som motsats till detta sätt att se på kultur förklarar Wikström (2009) det postkoloniala sättet att se kultur som partikularistiskt, vilket innebär att kulturer inte ordnas på en enda universell skala, utan betraktas som relativa i förhållande till varandra. De ses helt enkelt som olika och alltså inte som mer eller mindre civiliserade. På detta sätt ses kultur som något vi alla lever med, men inte att det kan hjälpa oss att förutsäga hur människor är, tänker eller handlar.

5.2 KASAM

”Känslan av sammanhang är en global hållning som uttrycker i vilken utsträckning man har en genomträngande och varaktig men dynamisk känsla av tillit till att (1) de stimuli som härrör från ens inre och yttre värld under livets gång är strukturerade, förutsägbara och begripliga, (2) de resurser som krävs för att man skall kunna möta de krav som dessa stimuli ställer på en finns tillgängliga, och (3) dessa krav är utmaningar; värda investeringar och engagemang.” (Antonovsky, 2005 s. 46)

”Känsla Av SAManhang” är Antonovskys (2005) begrepp, som till skillnad mot den medicinska och samhällsvetenskapliga traditionen fokuserar på lösningen och inte problemet. Varför mår människor bra fast de råkat ut för motgångar? Och hur kommer det sig att vissa människor till och med utvecklas genom dessa motgångar? KASAM är ett salutogent (mots. patogent) begrepp, som genom kriterierna *begriplighet, hanterbarhet* och *meningsfullhet* ger en förklaring till hur människor hanterar sina liv i med- och motgångar, genom att skapa en känsla av *sammanhang*.

Med (1) *Begriplighet* menar Antonovsky (2005) i vilken utsträckning människors uppfattar inre och yttre stimuli som ordnad, sammanhängande, strukturerad och tydlig information, och inte som brus, dvs. information som kan ses som motsatsen. Han menar att en människa som upplever en stark känsla av sammanhang kommer att uppleva eventuella motgångar i livet på ett förutsägbart sätt, eller om de kommer som en överraskning, åtminstone förklarbara.

(2) *Hanterbarhet* handlar om upplevelsen av att det står resurser till ens förfogande, om saker och ting händelsevis inte skulle gå ens väg. Antonovsky (2005) menar då resurser som står under egen kontroll såväl som under kontroll av andra som man litar på. Han menar att man då inte kommer att uppleva sig som ett offer för omständigheterna utan att man kommer att klara sig trots dem.

(3) *Meningsfullhet* är ett kriterium som, olikt de förstnämnda två, inte betonar den kognitiva aspekten av begreppets innebörd. Antonovsky (2005) menar att meningsfullhet är begreppets motivationskomponent och de aspekter av livet som upplevs som, inte bara kognitivt utan, känslomässigt betydelsefulla; de viktiga områdena i livet, dem värda engagemang och känslomässiga investeringar.

5.2.1 Gränser

Ett annat begrepp av Antonovsky (2005) som berör KASAM är ”gränser”. Med gränser menar han att alla människor inte behöver uppleva hela sitt liv och alla aspekter av det som betydelsefullt för att man ska kunna ha en stark känsla av sammanhang. Olika arenor är av olika betydelse för olika människor; konst och/eller religion är t.ex. inte intressant och viktig för vissa människor, varpå behovet att känna begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet inte existerar inom detta område. Antonovsky (2005) menar att människor avgränsar delar av sina liv; skapar sfärer inom vilka viktiga delar av livet ingår, och att dessa sfärer är olika vida för olika personer. Vad som är av vikt är att dessa ”livssektorer” existerar om man skall kunna ha en stark känsla av sammanhang.

5.2.2 Stark och Rigid KASAM

Antonovsky (2005) gör dessutom skillnad på stark och rigid KASAM. Han menar att en person som har ett starkt själv och en fast identitet upplever en stark KASAM och om människan omger sig med en social struktur och en kulturell kontext som främjar identitet kan personen i fråga engagera sig vid och känsloladda områden i livet, såsom arbete och kärlek, med energi. I motsats till detta kommer då individer med ett svagt själv och en svag identitet att uppleva en svag KASAM. Skillnaden, menar Antonovsky (2005), är dock att de med svag KASAM riskerar att klamra sig fast vid en identitet, likt en livboj, i hopp om att lindra den ångest som uppstår på grund av ett svagt själv. Dessa personer upplever då en rigid KASAM, där begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet inte står pall någon form av förändring. Det kan tilläggas här att Antonovsky (2005) själv uttrycker att det finns avvikelser sinsemellan dem med rigid KASAM, men vi anser att en vidare utveckling av begreppet faller utanför vad som är av vikt för denna uppsats (för vidare läsning se Antonovsky, 2005).

6 Metod

Denna studie syftar till att ta reda på subjektiva uppfattningar och åsikter hos personal som arbetar med ensamkommande flyktingbarn med permanent uppehållstillstånd, närmare bestämt deras sätt att se på det samhällskopplade begreppet integration. Vi har därför valt en kvalitativ forskningsstrategi, som till skillnad mot en kvantitativ forskningsstrategi ämnar tolka olika fenomen och företeelser, dvs. förstå, snarare än att förklara dem (Bryman, 2011). Vi måste använda oss av tolkande då vi har med så kallade ”mjuka” data att göra (i vårt fall intervjuer eller samtal), som inte kan mätas med kvantitativa metoder (Thurén, 2007). De två vanligast förekommande förklaringsmodeller enligt Bryman (2011), som förklarar förhållandet mellan teori och praktik är det induktiva och deduktiva angreppssättet. Det deduktiva angreppssättet förekommer vanligast med kvalitativ forskning, där man utifrån en redan fastställd teori härleder hypoteser som sedan skall genomgå empirisk granskning. Med det induktiva angreppssättet önskar man i stället kunna generalisera genom att låta teorin växa fram ur det insamlade materialet. Vi har däremot valt att anta en abduktiv ansats som, enligt Alvesson och Sköldberg (2008), i likhet med den induktiva ansatsen utgår ifrån empirisk fakta, men där man alternerar mellan denna och tidigare teori varvid båda successivt omtolkas med hjälp av varandra. Med andra ord föranleder empiri teori, och där teorin i sin tur fungerar som kritiskt avstämningsinstrument och skapare av ny teori. Alvesson och Sköldberg (2008) menar vidare att all fakta är teoriladdad, och Bryman (2011) skriver att ingen forskare står över att materialet påverkas av den egna förförståelsen och ens värderingar. Detta stämmer väl överens med vårt material då det förändrades och utvecklades under vägens gång.

6.2 Studiens avgränsningar och urval

Begreppet integration kan belysas ur en mängd olika synsätt och infallsvinklar. Därmed upptäckte vi ganska snabbt svårigheten i att begränsa vår uppsats då begreppet i sig innehåller flertalet aspekter och går att diskutera på flera nivåer. I vår uppsats har vi lagt fokus på hur integration kan förstås på mikronivå och begränsat oss till en specifik yrkesgrupp. Samtidigt rör vi oss mellan denna nivå och makronivå då vi i bakgrunden till studien beskriver hur begreppet förstås på en samhällslevellelig nivå. Vi har även gjort begränsningen att inte intervjua personer som representerar makronivån eller personer som ofta anses vara ”föremål” för integrationen. Utrikes födda personers upplevelser av integration belyser vi istället genom tidigare forskning för att kunna relatera till och jämföra med vår egen empiri.

Syftet med studien är inte att jämföra hur olika yrkesgrupper uppfattar begreppet, varför vi begränsat oss till att undersöka endast en (1) yrkesgrupp som arbetar med endast en (1) målgrupp. Hade vi valt en annan, eller fler yrkesgrupper, som exempelvis arbetsförmedlare och/ eller socialsekreterare, skulle resultatet sannolikt se annorlunda ut. Dels för att deras arbeten ofta sker både med barn och vuxna, men även för att arbetet i sig troligen fokuserar på andra aspekter av integration. Vår valda yrkesgrupp är således en utav flera möjliga alternativa grupper att göra denna studie på. Att lotten föll på just personal på boenden för

ensamkommande flyktingbarn beror på att vi hade mer förkunskap om denna grupp än någon av de ovan nämnda, varpå valet blev naturligt för oss.

Vi har även varit tvungna att avgränsa oss när det gäller teoretiska utgångspunkter. Att belysa begreppet utifrån ett maktperspektiv vore både möjligt och intressant. Även att använda sig av organisationsteori har vi också funnit vara av intresse för att på så sätt undersöka hur personal på mikronivå förhåller sig till och implementerar policys och styrdokument från en högre organisationsnivå. Både tid och utrymme sätter dock begränsningar för att tillägga dessa perspektiv. Studien syftar inte heller till att göra jämförelser mellan olika boenden. Vi har snarare begränsat oss till att förklara och undersöka olika personers åsikter och uppfattningar avseende begreppet.

6.2.2 Informanterna

För att få kontakt med personer som arbetar på boenden för ensamkommande flyktingbarn har vi börjat med att göra det som Bryman (2011) kallar för målstyrt urval, då vi kontaktade föreståndare för olika boenden från både privat och offentlig sektor. Från rekommendation av Trost (1997) ville vi på detta sätt säkerställa ett brett mått av variation bland informanterna, och även eliminera risken att en viss arbetsplatskultur gör svaren likriktade då vi ville ha så stor variation som möjligt i svaren. Detta sätt att gå tillväga menar han är vanligt i kvalitativa intervjuer. I de flesta fall har föreståndarna tagit upp ärendet på respektive personalmöte och sedan återkommit till oss med besked. Ett undantag var då enhetschefen för två boenden var på tjänsteärende. Vi blev då istället hänvisade direkt till boendena, vilka vi därmed kontaktade via telefon. I detta fall tog personalen själva upp ärendet bland sina kollegor vilket resulterade i två informanter. Vi är medvetna om att detta sätt att skaffa informanter förmodligen genererar informanter som redan har ett visst intresse och åsikter kring ämnet, varför de väljer att ställa upp. På ett annat boende har personalen mer slumpmässigt valts ut beroende på vem som arbetat just den tiden vi föreslagit att intervjun ska äga rum. Detta målstyrda urval generade sex informanter. Därtill valde vi att även intervjua en före detta kollega till en av oss. Detta sätt att skaffa informanter är vad Trost (1997) kallar ett strategiskt urval då vi på förhand valt ut karakteristika av betydelse (läs vidare kap. 6.6.5 Anonymitet). Sammanlagt genomförde vi sju intervjuer från fem olika boenden. Detta antal ansåg vi kunna bidra med tillräckligt material för vår studie.

6.2.3 Urvalskriterier

Då kommunernas ansvar för integrationen tar vid först när barnen/ungdomarna har fått uppehållstillstånd (Migrationsverket, 2011 d), var ett viktigt kriterium för våra informanter att de skulle arbeta med barn/ungdomar som har fått permanent uppehållstillstånd. Personal på boenden för endast asylsökande barn uppnådde därmed inte urvalskriteriet och ingår inte i denna studie. Ett annat kriterium var ett minimum på minst sex månaders erfarenhet av arbetet med flyktingbarn/ungdomar. Vi ansåg detta rimligt för att de skulle ha möjlighet att ge exempel på situationer som uppstått, samt att de haft tid att reflektera över sitt arbete. Vi ville även ha spridning mellan kön, ålder och etnisk bakgrund för att säkra en viss heterogenitet som Trost (1997) råder forskaren att göra.

6.3 Tillvägagångssätt

Vi har under arbetets gång hela tiden arbetat tillsammans vilket innebär att vi båda kan stå för varje skrivet ord. Trots att en viss uppdelning i skrivandet skett, såsom exempelvis teori och tidigare forskning, har det skrivna materialet alltid diskuterats och slutligen formulerats gemensamt. För reliabilitetens skull har även en uppdelning i analysarbetet setts som en tillgång för att jämföra våra (o)lika tolkningar av materialet (se rubriken 6.4.1). Detta sätt att arbeta har inneburit ett lika stort deltagande av oss båda.

6.3.1 Litteraturinsamling

För att söka relevant litteratur inom ämnet har vi använt oss av sökmotorer såsom Library Pressdisplay, LIBRIS, Proquest, Swepub, samt Göteborgs Universitetsbiblioteks ”Supersökfunktion”. De sökord vi använt är ”integration”, ”integration av invandrare”, ”integration and multiculturalism Sweden”, ”integration Sweden”, ”mångkultur”, ”integrering”, ”integration paradox”, ”Sverige mångfald” och ”integrationspolitik”. Vi har även använt referenser som vi hittat i C-uppsatser och avhandlingar som berör samma forskningsområde som vårt. Annan litteratur vi använt oss av är kurslitteratur vi läst under utbildningstiden, samt litteratur som vi blivit rekommenderade av vår handledare.

6.3.2 Intervjuguiden

Vi har valt att göra så kallade semistrukturerade intervjuer (May, 2001) genom att på förhand ställa upp ett antal frågor under fyra olika teman. Dessa teman motsvarar de frågeställningar vi har för studiens syfte. Denna typ av intervju valde vi på grund av att den ger en stor frihet att genom följdfrågor kunna fördjupa och utveckla givna svar. Vår intervjuform har även inslag av att vara ostrukturerad, vilket möjliggör att den intervjuade får tala om ämnet utifrån sin egen referensram (May, 2001). Det som karaktäriserar metoden är flexibiliteten och en strävan att blottlägga betydelse, och därmed inte att skapa jämförbarhet genom begränsade svarsalternativ (May, 2001). Varje tema inleds med öppna, icke-ledande frågor för att informanterna ska få associera så fritt som möjligt. Följdfrågorna är mer precisa då vi här efterlyser konkreta exempel. Intervjuguiden inleds med några korta sakfrågor som rör uppgifter om intervjupersonen. Trost (1997) menar att de första frågorna man ställer kan vara avgörande för hur resten av intervjun kommer att flyta. Våra inledande frågor var ett sätt för oss att undvika en alltför ”hård” start på intervjun.

6.3.4 Intervjuerna

Alla intervjuer skedde enskilt. Valet av denna typ av intervjuer grundar vi dels utifrån de nackdelar Trost (1997) nämner gällande alternativet gruppintervjuer. Exempelvis kan sådana intervjuer hämma blyga eller tystlåtna deltagare och att mer dominanta personer i stället tar över. Genom enskilda intervjuer kan istället alla informanter komma till tals lika mycket (variationer i pratsamhet förekom givetvis även i denna typ av intervju). Trost (1997) menar vidare att enskilda intervjuer även är att föredra ifall informanter har kritik att komma med gentemot

den egna verksamheten eller arbetssätt, vilket av naturliga skäl kan vara svårt att uttrycka i sällskap med kollegor.

Innan intervjuerna startade informerades vi om studiens syfte. Fem intervjuer skedde på informanternas arbetsplats, en på ett huvudkontor och en via telefon. De flesta intervjuer ägde rum på ostörda platser där inga avbrott störde intervjuerna. Två intervjuer skedde däremot i ett kök och det hände att vi blev avbrutna och/ eller störda av personer som behövde tillträde till köket.

Vi båda deltog i alla intervjuer och turades om att leda dem. Den som intog den icke-ledande positionen var fri att ställa följdfrågor under intervjuens gång. Vi ansåg att detta tillvägagångssätt hade flera fördelar; att göra intervjuerna tillsammans ansåg vi minimera risken att intervjuerna skulle ske på alltför olika sätt. Dessutom ansåg vi att chanserna att få ut så mycket information som möjligt från informanterna ökade då vi båda kunde ställa följdfrågor eller förtydliga tvetydiga uttalanden.

Eftersom vi noga utarbetade våra intervjufrågor innan intervjuernas start kände vi oss trygga med dessa, vilket bidrog till ett trivsamt klimat och ett lugn hos oss själva under intervjuernas gång. Några informanter verkade lite nervösa innan start och därför var vi noga med att understryka att det inte var något kunskapstest vi skulle göra, utan att det var deras åsikter snarare än kunskaper som var av intresse för oss. Detta verkade också ha en lugnande effekt.

För att slippa anteckna och i stället kunna koncentrera oss på samtalet valde vi att spela in samtliga intervjuer. Detta underlättade även när det kom till analysen av intervjuerna och för att kunna skriva så korrekta citat som möjligt. May (2011) nämner även några nackdelar med att spela in sina intervjuer. Dels kan informanterna bli hämmade och nervösa, dels att transkriberingarna av intervjuerna är mycket tidskrävande. Vi ansåg ändå att fördelarna övervägde nackdelarna, varför vi valde att spela in. Dessutom upplevde vi inte att informanterna blev hämmade av att bli inspelade, snarare verkade det vara något de glömde av under intervjuernas gång.

Tilläggas bör att en del empiriskt material vi använt i studien är material som tillkommit efter att intervjun ”officiellt” var avslutad. Vid flertalet tillfällen tillförde informanterna relevanta åsikter även efter det att alla våra frågor från intervjuguiden var ställda. I detta skede övergick intervjun till en mer informell samtalssituation och i några fall fortsatte även inspelningarna då detta skedde. Vi vill poängtera att samtliga informanter var medvetna om detta då vi alltid meddelade när inspelningsapparaten stängdes av.

6.3.5 Transkribering

Vi har ordagrant transkriberat alla intervjuer, inklusive tystnader, suckar och dylikt. I resultat/analysdelen har vi på vissa ställen valt att redigera citaten för att på så sätt göra texten mer lättläst och sammanhängande. Det innebär att olika ljud, pauser, suckar och läten städats bort och att osammanhängande meningar skrivits ut på ett sådant sätt att man lätt kan läsa ut vad informanten vill ha sagt.

För att vidhålla informanternas anonymitet har vi följt Trosts (1997) råd. Utstickande ord eller fraser som kan kopplas till specifik person har kommit att undergå viss omskrivning - dock inte i de fall det skulle innebära en förvrängning av informationen, varpå materialet i stället utesluts. Vidare har inte olika bekräftande ljud och ord från intervjuarnas sida skrivits ut, såtillvida de inte har betydelse för sammanhanget. Vi vill dock vara tydliga med att material som inte påverkas av ovanstående faktorer inte på något sätt har omarbetats.

6.3.6 Analysmetod

Vi har valt att göra en innehållsanalys med teman hämtade både från empiri och från teori, vilket Widerberg (2002) kallar ett teorinära och empirinära förhållningssätt (se även Kvale, 2009). Det har att göra med vårt abduktiva angreppssätt, som vi redogör för i avsnittet ”6.1 Val av metod”.

Att innehållsanalysera innebär bl.a. att de utskrivna intervjuerna kodas i kategorier för att på så sätt strukturera och reducera texten till ett mindre antal tabeller eller teman (Kvale, 2009). En del av kategorierna var på förhand fastställda utifrån de teoretiska begrepp som vi önskade belysa vår empiri utifrån. Senare tillkom teman hämtade utifrån empirin då vi ville vara öppna för andra tolkningar som kunde utmana teorin. I denna process växte även ett nytt perspektiv fram ur materialet som vi beslöt oss för att använda, nämligen KASAM. Under analysens gång blev det tydligt för oss att insamlad empiri hade starka kopplingar till denna teori och därmed såg vi den användbar för uppsatsens syfte. För att presentera empirin har vi använt oss av något som kallas meningskoncentrering. Detta innebär att långa uttalanden dras samman och eventuellt omformuleras i färre antal ord för att plocka ut huvudinnebörden (Kvale, 2009). Meningskoncentrering har dock använts sparsamt, då vi har föredragit att använda oss av citat i alla lägen som var möjligt.

Empirin har vidare hanterats flexibelt och inga teman eller underkategorier har behandlats som fasta, utan allt har setts som värdefullt att utveckla under vägens gång, har så gjorts. Då en del nyckelord kunde hänföras till fler än en kategori såg vi t.ex. att det fanns behov att göra om kategorierna, vilka hela tiden betraktades som provisoriska. Ryen (2004) menar att detta sätt att ta sig an empirin ökar antalet möjliga insikter som materialet kan generera.

Detta sätt att analysera krävde av oss många genomläsningar av materialet då vi inte använt oss av datorprogram som hjälpmedel. Nästa steg i analysen var att jämföra de olika temana - då vi till en början hade ett stort antal teman - för att se vilka som eventuellt skulle gå att slå ihop, alternativt underrubricera varandra. På detta sätt skapade vi slutligen tre teman med utgångspunkt från våra frågeställningar för att på ett så tydligt sätt som möjligt kunna besvara desamma. Under dessa teman utkristalliserades även flera individuella underkategorier, där kärnan i vårt resultat presenterades. I denna process bör påpekas att valda kategorier och konstruktioner är en av flera möjliga alternativ. De teman och underkategorier som framkommit är således våra egna. Andra forskare hade kanske valt att använda andra kategorier, vilket i sin tur skulle kunna konstruera ett annat sätt att se på datamaterialet (Ryen, 2004).

6.4 Studiens tillförlitlighet

6.4.1 Reliabilitet

Trost (1997) förklarar att begreppet reliabilitet, som i likhet med tillförlitlighet, beskriver huruvida en mätning är stabil och inte slumpartad. För att få så hög reliabilitet som möjligt i vår undersökning har vi försökt att göra alla intervjusituationer så lika varandra som möjligt. Alla informanter har även fått ta del av lika mycket information innan intervjuernas start. Vi har även utgått från samma intervjuguide i samtliga intervjuer. Däremot är det svårt att tala om reliabilitet då det kommer till kvalitativa intervjuer då en människa inte är statisk i sina åsikter. Därför finns inga garantier att svaren hade blivit desamma om samma undersökning gjordes om vid ett annat tillfälle. Vid kvalitativa intervjuer påverkar även kontext och förståelse resultatet (Bryman, 2011). Att vi båda deltagit i alla intervjuer anser vi ha stärkt reliabiliteten i avseende på objektivitet då svaren inte blivit objekt för enbart en persons tolkningar (Trost, 1997). Att vi dessutom kom fram till ett likstämigt resultat vid kodning av materialet, trots att vi kodade på varsitt håll, höjer också reliabiliteten (Watt Boolsen, 2007).

6.4.2 Validitet

Validitet handlar om huruvida vi uppnått att mäta det vi avsåg att mäta (Elofsson, 2005) Vi anser att vår undersökning är av god validitet, i det avseende att vi undersökt det vi avsett att undersöka och inget annat (Trost, 1997), dvs. hur våra informanter ser på begreppet, svårigheter med arbetet och målen med integrationsarbetet. Vad som vidare styrker vår validitet är att oavsett vem av oss som utförde intervjuerna, vid vilket tillfälle och var de genomfördes, pekar resultaten på samma sak (Elofsson, 2005). Stora delar av resultatet bekräftas dessutom av tidigare forskning (Kvale, 2009). Vad som är viktigt att ta hänsyn till är att en del av den tidigare presenterade forskningen har vi hittat under vägens gång, och att vi i *efterhand* upptäckt att den bekräftar vad vi kommit fram till. Vi har alltså inte studerat den utförligt innan, i avseende deras tillvägagångssätt och frågeställningar (Elofsson, 2005), vilket innebär att de kanske inte har kommit fram till samma resultat på samma grunder som oss.

6.4.3 Generaliserbarhet

Hur man ser på generaliserbarheten ser olika ut beroende på vilken vetenskapsgren forskaren väljer att ta avstamp ifrån. Inom samhällsvetenskapen finns en positivistisk gren som historiskt sett haft som utgångspunkt att skapa universella modeller för mänskligt beteende. Som en motsats till denna har den humanistiska grenen som avsikt att belysa det unika i varje tillfälle och situation, då de alla har sin egen logik och struktur (Kvale, 2009). Vår empiri är insamlad genom endast sju kvalitativa intervjuer och har inte som avsikt att generera någon generaliserbar kunskap. De intervjuade personerna är alltså inte representativa i statistisk mening. Avsikten är däremot att finna mönster och eventuellt utforma hypoteser för framtida forskning. Att mönstret eller varianten *finns* är det som är intressant, inte hur många som är av samma åsikt (Trost, 1997). Om man

sammanför vårt resultat med tidigare forskning och teori anser vi ändå att vår information är högst relevant, om än inte generaliserbar.

6.5 Förförståelse

Vi båda har sedan tidigare haft ett allmänt intresse utav denna typ av samhällsfrågor och efter att ha läst kursen ”Migration och etnisk mångfald” som fördjupningskurs inom socionomprogrammet gav denna oss en djupare kunskap och förståelse kring den komplexitet som ämnet innefattar. Associationerna kring begreppet integration kretsade för oss främst kring personer som invandrat till Sverige.

En utav oss har erfarenhet av att arbeta som personal på ett boende för ensamkommande flyktingbarn. Det var i och med detta arbete som många tankar och frågor kring innebörden av integration tog fart. Detta berodde till viss del på att flertalet kollegor emellanåt uttryckte en viss skepticism när integration kom på tal. Därmed har vi förförståelsen att dessa personer besitter en viss kunskap, och har åsikter och reflektioner som sällan eller aldrig uttrycks utanför arbetsplatsens väggar. Denna förförståelse säger oss att personal på dylika arbetsplatser har intressanta och värdefulla åsikter och resonemang som är av intresse att belysa och undersöka. Dessutom har vi genom denna förförståelse kunskap om hur arbetet på denna typ av boenden fungerar i praktiken på en daglig basis när det gäller ungdomarnas vardagsliv. Trots denna förförståelse hade vi ändå svårt att förstå och förklara vilka delar i själva arbetet som kallas integration.

6.6 Etik och etiska överväganden

6.6.1 Intervjuguiden

Vi har diskuterat sinsemellan om och i så fall hur intervjufrågorna ska förklaras utifall att intervjupersonen inte skulle förstå frågan. En del av våra frågor ansåg vi att alla informanter skulle kunna besvara och att förtydligande av dessa frågor därmed skulle vara möjliga. Däremot frågorna angående när de ansåg att en person är integrerad och om de själva är integrerade (se bilaga 1) bestämde vi oss för att inte förklara vidare. Att inte kunna svara på dessa frågor skulle i så fall istället få utgöra en del av vårt resultat då vi själva ansåg att dessa frågor inte nödvändigtvis är besvarbara.

Flertalet informanter ville på förhand se intervjufrågorna. Då detta efterfrågades förklarade vi att vi ville ha så spontana svar som möjligt och därför inte ville lämna ut frågorna på förhand, men förklarade att frågorna var relativt få och skulle komma att beröra ämnet integration. Samtliga informanter var nöjda med detta svar.

Ibland kunde vi under och efter intervjuernas gång uppleva ett visst försvar från flera av våra informanter när det gällde deras arbetssätt eller verksamhet. Vi misstänker därför att vissa av våra frågor upplevdes som något ifrågasättande vilket ibland resulterade i en viss politisk korrekthet. Många gånger kunde vi dock komma förbi detta genom följdfrågor och varvande av mer irrelevanta frågor som

inte hade så mycket med ämnet att göra. Detta fick ofta informanterna att bli mer nyanserade i sina svar.

6.6.2 Informanterna

Då en av informanterna var tillförordnad arbetsledare var vi osäkra på om vi skulle genomföra denna intervju. Dels ville vi från början att alla informanter skulle ha samma hierarkiska position i verksamheterna, dels av den anledning som May (2001) tar upp, att när man intervjuar exempelvis företagsledare finns risk att man får svar som speglar hur organisationen vill framstå i andras ögon. Vi beslutade oss ändå för att genomföra denna intervju, främst för att det inte var helt enkelt att få tag på informanter som kunde tänka sig att ställa upp på intervju, men även för att den aktuella verksamheten var så pass liten att vi antog att denna arbetsledares arbete bestod i lika nära kontakter med ungdomarna som övriga informanters. Denne hade även tidigare erfarenhet av arbete som personal på ett annat boende.

Det finns även etiska aspekter när det kommer till att genomföra intervjuer med personer som tidigare är kända för intervjuaren. I det fall en före detta kollega till en av oss intervjuades, beslutade vi att den andre utav oss - som inte kände personen sedan tidigare - fick leda denna intervju. Anledningen till att vi valde att göra på detta sätt var att vi ville minska risken för att forskaren som person skulle påverka informantens svar. Ytterligare en anledning var att vi ville att relationen mellan intervjuare och informant skulle vara densamma i alla intervjuer.

För att försäkra oss om att alla informanter skulle vara lika mycket (eller lite) förberedda inför intervjuerna bad vi personalen om att inte avslöja intervjufrågorna för kollegor som skulle intervjuas vid senare tillfälle, i det fall flera intervjuer skedde på samma arbetsplats.

6.6.3 Intervjusituationen

Via telefon informerade vi på förhand alla medverkande om vårt önskemål att spela in samtliga intervjuer. Denna information tycks dock inte ha gått fram alla gånger, då vi inte alltid har talat med intervjupersonen i första hand. Alla informanter tyckte ändå att det kändes ok att bli inspelade men vi var ändå extra tydliga i dessa fall med att informera om anonymiteten och att det endast var vi som forskare som sedan skulle lyssna på inspelningen. Vår ambition var dock att informanterna redan skulle fått denna information för att de inte skulle känna någon form av press över vårt önskemål att spela in.

Vi är medvetna om en intervjusituation kan upplevas som stressande eller nervöst. Detta tog vi i beaktning innan vi beslutade oss för att genomföra intervjuerna tillsammans, då det faktum att vi var två och dessutom främmande för informanterna kan förstärka sådana känslor. Vi försökte i stället använda oss av andra strategier för att skapa en trygg intervjusituation. Ett exempel på det är att informanterna själva fick välja plats för intervjun. Den utav oss som hade den initiala kontakten med informanten via telefon var även densamme som ledde intervjun. Detta var ett sätt för oss att spinna vidare på den relation som redan

påbörjats (i del fall en sådan kontakt funnits) och som förhoppningsvis även skulle bidra till att skapa en trygg intervjusituation.

6.6.4 Samtycke

Innan intervjuernas start informerade vi om de forskningsetiska principer vi som forskare måste förhålla oss till (Bryman, 2011). Dessa principer är sammanfattade i det avtal vi ingått med samtliga informanter (se bilaga 2). Informationen skedde både muntligt och skriftligt, undantaget den intervju som skedde via telefon då det av naturliga skäl endast skedde muntligt.

6.6.5 Anonymitet

Att skaffa informanter genom ett målstyrt urval (Bryman, 2011) gjorde att vi inte själva kunde påverka intervjupersonernas ålder, kön eller etniska ursprung. Detta resulterade i att vi efter att ha genomfört sex intervjuer endast hade intervjuat en (1) man. Detta ledde i sin tur till ett problem med att säkra hans anonymitet gentemot personer som kan tänkas känna till hans medverkande (exempelvis en intervjuad kollega). Detta var den främsta anledningen till att vi valde att genomföra ytterligare en intervju - med urvalskriteriet att det skulle vara en man (utöver de kriterier som var fastställda för samtliga informanter). Då denna situation uppstod passade vi även på att öka spridningen av etnisk bakgrund för våra informanter, då fyra av våra sex första informanter hade annan etnisk bakgrund än svensk. Därmed utökades urvalskriteriet för den sista informanten till att han även skulle ha etnisk svensk bakgrund.

Ytterligare ett sätt att skydda våra informanters anonymitet är att vi inte redovisar svaren på de inledande frågorna i intervjuguiden i förhållande till person (frågor som avser ålder/utbildning/ursprung osv.). Alla informanter har i resultatet getts fingerade namn. De fingerade namnen vi valt är antingen ”svenskklingande” eller sådana namn som används i flertalet länder. Valet att göra på detta sätt beror även på att flertalet informanter med utländsk bakgrund hade svenskklingande namn. Att använda ett ”utländskt klingande” fingerat namn på endast en eller två personer ansåg vi därmed öka risken för utpekande av dessa personer. I vissa fall framgår det i resultatet vilka av våra informanter som har utländsk bakgrund. Vi anser dock inte att deras anonymitet blir lidande för den sakens skull.

6.6.7 Hantering av empiriskt material

Allt insamlat material såsom inspelade intervjuer, transkriberingar och samtyckesavtal har under arbetets gång förvarats på ett sådant sätt att endast vi som forskare har haft tillgång till detta. I anslutning till studiens avslut kommer allt sådant material förstöras.

6.7 Metoddiskussion

I vår insamling av empiri har vi inte vid något tillfälle kontaktat informanterna efter att intervjuerna ägt rum. Trost (1997) diskuterar huruvida den intervjuade ska få tillåtelse att läsa utskrift eller tolkningar och menar att han helst undviker sådana förhållanden. Ingen av våra informanter har bett om att få denna möjlighet. Detta är dock ingen anledning till att denna möjlighet därmed skulle vara helt utesluten. I vårt fall skulle det däremot mycket väl vara aktuellt att göra en återkoppling till informanterna innan studien är avslutad eftersom vi använder oss av en del kritiskt teoretiska utgångspunkter i vår analys. På detta sätt skulle vi kunna försäkra oss om att vi uppfattat deras uttalanden korrekt och ge dem möjlighet att förtydliga sina resonemang om de skulle anse att vi uppfattat något felaktigt. Å andra sidan skulle en sådan möjlighet även kunna innebära en viss självzensur, vilket är en orsak till att denna möjlighet aldrig erbjöds informanterna. En annan orsak är den tids- och utrymmesbegränsning uppsatsens omfång innebär.

Eftersom informanterna själva valde plats för intervjuerna hade vi svårt att påverka störningar som förekom i vissa fall. Vi anser dock inte att dessa är av betydelse för resultaten, men värt att nämna är ändå att en sådan detalj i många fall kan komma att påverka utfallet av hur intervjun fortgår.

Det finns vissa nackdelar med att göra intervjuer via telefon. För det första går man miste om subtila observationer som kroppsspråk, mimik osv. Det är också svårt att veta om intervjupersonen störs av något i bakgrunden. Däremot upptäckte vi även vissa fördelar med denna typ av intervju i form av att vi kunde använda oss av miner och blickar sinsemellan för att kommunicera med varandra på ett sätt som vore omöjligt om informanten är närvarande i rummet.

Vi har inte gjort någon pilotstudie inför våra intervjuer. En anledning är att vi inte ville "slösa bort" någon av våra informanter till detta avseende, men även här spelade tidsbristen en avgörande roll. Vad vi däremot gjorde var att visa vår intervjuguide för en studiekamrat som arbetar på ett boende för ensamkommande ungdomar och bad denne om synpunkter. Enligt Bryman (2011) går det även att åtgärda problem med frågorna om man upptäcker sådana efter ett antal intervjuer, vilket innebär att pilotstudier inte alltid är nödvändiga i kvalitativa intervjuer. Den intervjuguide som presenteras i Bilaga 1 ansåg vi var hållbar och har därför hållit oss genomgående till denna version utan att ändringar gjorts.

7 Resultat och analys

Nedanstående material från intervjuerna kommer att presenteras i tre olika teman: (1) *Begreppslig innebörd*, (2) *Integrationens hinder och svårigheter* samt (3) *Mål*. Temana är valda av den enkla anledningen att på ett så tydligt sätt som möjligt besvara vårt syfte och frågeställningar. Resultat och analys kommer att varvas, då vi anser att det blir lättare för läsaren att följa med i och direkt koppla våra teoretiska resonemang till intervjumaterialet. Underrubrikerna i varje tema är ett resultat av vår analys av empirin. Olika uppfattningar och mönster, lik- och olikheter samt avvikelser som framgår av intervjuerna analyseras och tolkas utifrån begreppet KASAM och ett postkolonialt perspektiv, samt jämförs med tidigare forskning. Varje tema avslutas med en sammanfattning av resultaten med syfte att kortfattat svara på respektive frågeställning. Resultaten sammankopplas och diskuteras sedan i kapitlet "Slutdiskussion".

7.1 Presentation av informanter

Informanterna består av två män och fem kvinnor i åldrarna 30 - 59 år, varav fyra är i 30-årsåldern. Fyra informanter är uppväxta och eller födda utomlands och tre personer har enbart svensk bakgrund. Samtliga har någon form av högskoleutbildning inom socialt arbete, sociologi, pedagogik, psykologi och psykiatri. Fem personer arbetar i en storstad, varav en även har erfarenhet av samma typ av arbete på en mindre ort. Övriga två arbetar i mindre kommuner. Tre utav informanterna arbetar inom privat sektor, resterande inom offentlig. Två av dem är titulerade som ungdomshandläggare, en är tillförordnad boendeansvarig, en flyktinghandledare och tre är behandlingsassistenter. Alla informanter kommer i resultatdelen ha fingerade namn. Vi har valt att kalla dem Therese, Kim, Alex, Rebecka, Agneta, Maria och Anna.

7.2 Tema 1: Begreppslig innebörd

Tanken med den första frågan "Vad innebär ordet integration för dig?" (se bilaga 1) var att ställa en så öppen fråga som möjligt, innehållande någon form av definitionsriterium och utan att frågan i sig skulle skapa en känsla av att utgöra en del av ett kunskapstest. Detta fick i stor utsträckning den effekt vi önskade: vi upplevde att informanterna inte kände sig testade, vi fick någon form av subjektiv definition av begreppet, och vi fick ofta breda – i viss mån likartade och i viss mån olikartade – förklaringar. Vi såg fyra stycken underteman som utkristalliserade sig under analysens gång och de kommer att presenteras under följande underrubriker: (1) Komma in/ut, (2) Relationer, (3) Kunskap och (4) Allas lika rätt.

7.2.1 Komma in/ut

Alla informanter uttrycker sig naturligtvis på sina egna vis, men vi ser ändå gemensamma nämnare som sticker ut i hur informanterna beskriver integration. Anna börjar beskriva begreppet utifrån hennes egen arbetsinsats:

”Det är väldigt intressant för att integration kan man definiera olika (...) Men vi försöker lyssna på dem. (...) Och sen, nästa steg jobbar vi vidare med till exempel, att de ska komma in mer och mer i samhället. (...) lite mer att man, språket, skolan, sociala koder, lite mer och mer. (...) Och vi vill att våra ungdomar ska träffa svenska ungdomar också.”

Maria uttrycker sig så här:

”Integration... ja, det innebär för mig att man, att man ska få in invandrare i samhället, på bästa sätt. Det är ungefär så jag tänker runt ordet då. Jag har positivt tänkande runt det.”

Therese resonerar som följande:

”Ja, det innebär ju att integreras i något sammanhang. (...) Om man tänker på de här ungdomarna så, (...) att integreras i det svenska samhället. Att komma in i sådana sammanhang att de förstår hur olika funktioner i samhället fungerar.”

Och Kim tänker så här:

”Ja, att jag ska slussa in, kan man väl säga. De som kommer från ett annat land in i vårt samhälle. Så det är väl integration, våra lagar, regler och kultur. Visa vår kultur och allt sånt där... Få dem att fungera i vårt samhälle.”

Kim säger även i ett senare sammanhang:

”Så det är ju inte bara att man ska betrakta dem som renodlade svenskar, direkt när de har kommit. Man får försöka ha lite koll på deras kultur också och slussa in dem så att säga. Det gäller att ha lite balansgång med det där.”

Sammantaget beskrivs här integration som en stegvis utslussning, alternativt inslussning till det svenska samhället. Vi kan redan här lägga märke till den diskursiva problematik begreppet innebär, som Södergran (2000) skriver om, då begreppet resulterar i uppdelningen ”vi” och ”dem”. ”Vi” är i det här fallet personer som redan är deltagande aktörer i samhället och ”dem” är ungdomarna som står utanför och är i behov av att komma in. Denna uppdelning är dock inget som informanterna uttrycker explicit, utan är något som skapas genom deras språkbruk. Dessa beskrivningar av begreppet går även hand i hand med Södergrans (2000) resultat om att fokus har en tendens att falla på utrikes födda. Ur ett postkolonialt perspektiv (Eriksson et al. 2005) kan detta belysas med de binära oppositionerna att fungera/att inte fungera, innanför/utanför och integrerad/ointegrerad, där den förstnämnda oppositionen i dessa dikotomier är den eftersträvarvärda. Enligt detta synsätt avslöjar således dikotomierna ett dolt maktförhållande mellan de anställda och ungdomarna. Men det handlar inte bara om maktförhållanden och om huruvida man står utanför eller inte. Det handlar även om huruvida man gör det tillsammans med någon.

7.2.2 Relationer

Therese talar också om vikten av att komma in i ett sammanhang, men betonar även att relationer är av betydelse:

”Och så på ett socialt plan. Ibland kanske man tänker; ja, men integration är väl att få svenska vänner. Efter åren jag har jobbat så tänker jag kanske inte att de är det, utan att få vänner utanför boendet. Det spelar inte så stor roll om det är vänner av samma etniska bakgrund, eller om det är andra i det svenska samhället. Men att, att få vänner och sociala sammanhang utanför boendet.”

Alex försökte att reda i begreppet utifrån sig själv och hur han skulle tänka om han själv kom till ett annat land. Han betonar likt ovanstående vikten av relationer:

”lite klyschigt kanske men på något vis måste jag ju bli sysselsatt, jag måste ju bli socialt aktiv och jag måste få ett nätverk. (...) Jag måste ha personer som jag kan lita på, som jag känner är betydelsefulla.”

Både Alex och Therese beskriver vikten av att förstå det sammanhang man befinner sig i, vilket kan förklaras utifrån begreppet KASAM (Antonovsky, 2005). Begreppet säger oss att det är viktigt att förstå den sociala strukturen och den kulturella kontexten man befinner sig i för att en person skall kunna engagera sig i känsloladdade områden i livet; informanterna beskriver dessa som *vänkskapsrelationer*, *sociala nätverk* och *sysselsättning*. Antonovsky (2005) menar att man måste känna att det finns resurser – i det här fallet ett socialt nätverk – till hands (*hanterbart*) och som Therese och Alex uttrycker sig tolkar vi det som att de ser på dessa olika faktorer i integrationsprocessen som eventuella motivationskomponenter (*meningsfullhet*) i ungdomarnas tillvaro. Men vare sig det handlar om in- eller utanförskap eller om huruvida det finns betydelsefulla relationer eller inte så verkar alla vara överens om att man måste lära sig vissa saker för att uppnå detta.

7.2.3 Kunskap

Att informanterna även ser på integration som en lärandeprocess och att ungdomarna måste tillgodogöra sig kunskap framgår tydligt hos flera av dem. Anna menar att man måste *”vägleda dem. (...) hur man betar sig, i Sverige. Att lära dem samhällets sociala koder.”* Alex säger att *”(...) jag måste ju kunna språket. (...) jag måste förstå... hur funkar det socialt här, och kulturellt.”* Therese säger att de behöver *”förstå hur olika funktioner i samhället fungerar”*, och det är något som även Maria beskriver i liknande termer. Alex talar även om mer praktiska saker som viktiga. Vissa av dem menar han kan uppfattas som banala, men han tycker att ungdomarna måste få *”lära sig använda en kalender”*, *”lära sig att cykla”* och *”att lära sig att simma (...) att kunna simma är extremt viktigt”*.

Om vi använder oss av Antonovskys (2005) begrepp KASAM ser vi flera olika exempel på hur personalen arbetar för att göra ungdomarnas omgivning

sammanhängande, strukturerad och tydlig, vilket därmed bidrar till att öka deras grad av *begriplighet*.

Vi stannar lite här för att återigen titta närmre på det språkbruk flertalet informanter använder sig av. Det som Eriksson et al. (2005) beskriver grunda sig på en homogen eller stereotyp uppfattning av vad svenskhet egentligen innebär, känner vi igen i deras sätt att tala. Esken et al. (2009) beskriver det som en föreställd svensk gemensam värdegrund som alla förväntas känna till. Med detta språkbruk bortser man från de skilda värderingar som finns inom olika grupper, i det här fallet gruppen svenskar. ”Hur man betar sig i Sverige”, ”svensk kultur” och att vara ”en renodlad svensk” verkar inte våra informanter anse vara i behov av att utvecklas vidare, utan talas i stället om som något självklart. Ur ett postkolonialt perspektiv (Eriksson et al. 2005) skulle integrationen därmed bli en omöjlighet då det ungdomarna ska integreras in i inte existerar.

7.2.4 Allas lika rätt

Det framgår tydligt att det inte finns någon entydig begreppsuppfattning om integration våra informanter sinsemellan. En del beskrivningar kan uppfattas som ganska lika, men lika ofta skiljer sig uppfattningarna åt. Rebecka beskriver integration som ”*en kompott av olika kulturer, som ska ha lika mycket rätt till samhället.*” Hon är den enda av våra informanter som förklarar det utifrån ett mångkulturellt och rättighetsmässigt perspektiv. Vi liknar denna beskrivning vid den ideala bild av integration - där alla ”svenskar” och ”invandrare” anpassar sig till varandra och accepteras som de är - som respondenterna i Grips (2010) avhandling efterfrågar. Sammantaget visar vårt resultat, precis som Eskens et al. (2009), att integration betyder olika saker för olika individer.

Efter att Alex vridit och vänt på begreppet i över en timme kommer han själv fram till en ny, mer nyanserad beskrivning av begreppet: ”*ja vi kan kalla det en (...) diskussion förhoppningsvis, som hela tiden är levande*”. Vad vi fann intressant med detta citat är det att Alex skapar en tanke kring integration som Wikström (2009) skulle beskriva som rörlig och processuell, och som i sig destabiliserande av de maktrelationer som begreppet annars skapar.

7.2.5 Sammanfattning

Tema 1 handlade om hur de anställda på boenden för ensamkommande flyktingbarn själva såg på begreppet integration. För att sammanfattningsvis besvara frågeställningen: ”*Vilken innebörd lägger personalen i begreppet integration?*”, visar vårt resultat att det fanns stora variationer i hur personalen ser på integration, men att det även fanns likheter. Vad vi delvis kom fram till var en något ensidig bild av de utrikes födda ungdomarna som i stående utanför samhället, och i behov av att komma in. Integration handlade således mycket om ”vägen” in i det ”svenska” samhället. Den vägen beskrevs som en lärandeprocess, innefattande såväl *stora* kunskaper som det svenska språket och sociala koder, såväl som *små* kunskaper som matlagning, städning, eller att lära sig cykla eller simma. En annan del som framstod tydligt var vikten av relationer och betydelsefulla och pålitliga människor i sin omgivning. En nyans av begreppet,

som kan ses som en motsats till övriga informanternas beskrivningar, var den definition som syftade till ett samhälle med många kulturer, med lika rättigheter.

7.3 Tema 2: Integrationens hinder och svårigheter

Även i detta tema har vi underrubriker som uppstått som ett resultat av vår analys av empirin och lyder som följande: (1) Språket, (2) Avsaknad av svenska kontakter, (3) Utanförskap, (4) Kulturskillnader, (5) Kategorin ensamkommande barn och (6) Strukturella hinder. Rubrikerna representerar så tillika de olika hinder och svårigheter som våra informanter uppgav stå i vägen för integrationen.

7.3.1 Språket

Informanterna är eniga om att aspekter kring språk och kommunikation är svårigheter då det gäller integration, och att det manifesterar sig i kontakten med svenskar. En del menar att problemen mångt och mycket ligger i ungdomarnas blyghet. Therese uttrycker det så här: *”Det är ju inte alla som kanske vill vara utåtriktade (...) Det kan ju bero på att de själva är blyga, att de underkänner sin språkliga kompetens”*. Rebecka nämner även hon att *”för just våra ungdomar har det ju varit lite svårare för att de inte kan språket. Och att de kanske skäms för att prata svenska med svenska ungdomar”*. Agneta ser språkliga brister som en svårighet även när det gäller kommunikationsmöjligheter på boendet:

”Det svåraste är ju att många mår dåligt och att de inte pratar svenska (...) Och kommunicera med någon som mår så pass dåligt och inte kunna något språk är ju svårt. Och kunna liksom förklara varför man gör vissa grejer, och att det är bra för dem. Det är ju svårt när man inte kan kommunicera.”

Informanterna beskriver olika sätt att se på språkets betydelse. Flera talar om vikten av att kunna prata svenska, men har olika uppfattningar om *varför* det är viktigt. Agnetas resonemang kan vi tolka utifrån Antonovskys (2005) kriterium *begripligheten*, i begreppet KASAM, då språket är viktigt för att kunna tillgodogöra sig sammanhängande, förutsägbar och tydlig information. Therese och Rebeckas uttalanden kan vi på samma vis koppla till Antonovskys (2005) begrepp, fast utifrån kriteriet *hanterbarhet*, då de menar att ungdomarna själva inte känner att språket är en resurs som de har kontroll över.

7.3.2 Avsaknad av svenska kontakter

Rebecka för diskussionen om språket vidare till ytterligare ett problem som handlar om svårigheten att skaffa vänner utanför den egna etniska gruppen och boendet.

” (...) De måste komma över den spärren. Att vilja prata. Och att vilja ha andra vänner än just sina egna landsmän.”

Anna menar också att det är svårt att skaffa svenska vänner och att det till viss del beror på ett ointresse bland svenska ungdomar:

”Det är en tjej som har anmält sig och är intresserad av att träffa våra tjejer (...) men hon är inte svensk. Jag tror att hon är född i Sverige men hon har en annan bakgrund. Så det är inte jättestort intresse bland svenska ungdomar. Och vi vill att våra ungdomar ska träffa svenska ungdomar också. Inte bara invandrarungdomar.”

Ett annat skäl till att invandrarungdomarna inte träffar svenska ungdomar, menar Anna, beror på uppdelningen mellan olika skolor. Därför ”*får man inte träffa någon annan än bara en kultur*”. Hon menar att det finns flera skäl till varför det är av viktigt med svenska vänner:

”Jag tycker att det är viktigt för att de ska leva i det här samhället. Det är en helt annan uppfostran och helt annan syn på saker och ting om man är svensk (...) Man lär sig av varandra, och det är det som är viktigt (...) Det är bara små grejer som är naturligt för en svensk ungdom. Som inte är naturligt för de här invandrarkillarna som kommer till Sverige (...) De har inte haft de möjligheterna, de har inte den kulturen, men det är klart att de ska leva här och det är bra att träffa svenska tjejer. Gå ut och äta, som alla andra svenska ungdomar gör, som är naturligt.”

Anna, precis som informanterna i Esken et al.s (2009) studie, efterfrågar en ömsesidighet där ungdomarna lär av varandra. Detta ses nog av de allra flesta som något positivt, med kan paradoxalt nog även förstärka uppdelningen mellan ”invandrare” och ”svenskar” i form av att tala om vad som är *naturligt* för den ena gruppen men inte den andra. Vi kan återigen se en diskursiv problematik i och med detta. I det här fallet görs en snäv uppdelning av människor utifrån kulturell tillhörighet. Att benämna dessa som ”svensk” kultur och ”invandrarkultur”, ger enligt Eriksson et al. (2005) inte utrymme för variationer inom dessa kategorier. Detta ser vi som ett exempel på hur ett bidrag till att upprätthålla det som Eriksson et al. (2005) beskriver som den diskursiva myten om oblandade och homogena kulturer kan se ut. Vidare ställer vi oss frågande till hur dessa ungdomar någonsin ska kunna lära sig de sociala koderna om nu inte ens en tjej född och uppvuxen i Sverige har lyckats tillgodogöra sig dem, pga. sin utländska bakgrund?

Annas och Rebeckas uppfattning om att det är ett problem att ungdomar från olika kulturer inte möts i större omfattning är intressant att jämföra med det resultat Hessle (2009) kommer fram till i sin avhandling. Hennes resultat säger att ungdomarna inte behöver nära kontakt med personer från majoritetskulturen för att uppleva en hög livskvalitet i sina vardagsliv. Denna motsatta uppfattning förklarar vi med Antonovskys (2005) begrepp ”gränser”, där människans ”livssektorer” är sfärer med olika storlek, och innehåller varierande saker av betydelse, för olika personer. En inte helt orimlig tanke kan vara att ungdomarnas sfärer inte innefattar samma saker av betydelse som det gör för Anna och Rebecka. Vi ställer oss frågan: skapar de ett problem som egentligen inte existerar då de ser avsaknaden av svenska vänner som något så viktigt? Om man använder sig av ett salutogent angreppssätt och utgår ifrån att dessa ungdomar gör allt för att försöka se vad som fungerar i varje given situation; att de gör allt för att *strukturera* sin värld, och förhoppningsvis därmed ska kunna *förutsäga* vissa skeenden, och således *begripa* sin omgivning, är det sannolikt förståeligt att de vänder sig till människor som har så många gemensamma nämnare som möjligt, med dem själva.

7.3.3 Utanförskap

För att vidare resonera kring begreppet ”gränser” använder vi oss av ett exempel som Therese tar upp. Det handlar om en pojke som spelade fotboll i ett lag med svenska ungdomar. Hon berättar att han var mycket duktig och fullt accepterad i fotbollslaget men att denna acceptans visade sig ha gränser. Då lagkamraterna stannade kvar vid evenemanget Gothia Cup trots att de åkt ut ur spelet var denna pojke inte inkluderad i dessa aktiviteter utanför fotbollsplanen: *”Det är inte så lätt att komma in i svenska ungdomssammanhang (...) När fotbollen var slut, då upphörde för honom den gemenskapen.”*

Det Therese uttrycker här kan vi tolka på liknande sätt som exemplet med Anna och Rebecka ovanför. Om pojkens sfär är större, och innefattar mer faktorer av betydelse än bara gemenskapen på fotbollsplanen, kan känslan av sammanhang mycket väl vara svag, och därmed kan graden av integration också vara låg. Men att avgöra huruvida pojken är integrerad eller inte, utifrån hans känsla av sammanhang på fotbollsplanen, är naturligtvis inte möjligt; detta scenario står endast som exempel för hur integration måste ses situationellt och utifrån varje enskild individ.

7.3.4 Kulturskillnader

En annan svårighet som flera av informanterna tar upp är det som rör kultur och levnadsvanor. Kim säger:

”I och med att de kommer från en annan kultur så är de ju vana vid något helt annat (...) De litar knappt på någon. Det är en stor sak till att få dem att göra det, lita på personal och allt sådär. Det är nåt som de har i ryggmärgen när de kommer, att de inte gör. Och det tror jag har mycket med deras kultur och deras uppväxt att göra” (Kim)

Även Maria berättar att hon upplever att ungdomarna har svårt för att lita på människor. Kim förklarar ungdomarnas oförmåga att lita på människor delvis utifrån deras kulturtillhörighet, vilket postkolonialister skulle anse vara ett essentialistiskt sätt att resonera på då kultur ses som något vi alla lever med, men att det för den sakens skulle inte kan hjälpa oss att förutsäga hur människor är (Wikström, 2009). Montesino och Skytte (2006) menar att vi ofta egenskapsförklarar människor utifrån kulturell tillhörighet om vi inte identifierar oss med dem, medan vi i stället situationsförklarar människors handlingar och beteenden som tillhör den egna gruppen. Utifrån detta synsätt kan frågan därmed ställas om samma resonemang skulle gälla för en etniskt svensk person som har svårt att lita på andra människor.

För att se på svårighet med tillit i ett annat ljus än ett essentialistiskt tar vi återigen hjälp av Antonovsky (2005 s. 46), som beskriver känslan av sammanhang som *”(...) en genomträngande och varaktig men dynamisk känsla av tillit [vår understrykning] till att (1) de stimuli som härrör från ens inre och yttre värld under livets gång är strukturerade, förutsägbara och begripliga (...)*”. Om de stimuli som härrör från ungdomarnas yttre värld ännu inte är strukturerade,

förutsägbara och begripliga skulle det kunna förklara varför en ”varaktig (...) känsla av tillit” alltså inte infinnis.

Alex talar om kulturkrockar som lätt kan bli problematiskt både i arbetet på boendet, men även som hinder för en lyckad integration: ”Den här eviga krocken med, kommer då en högtid som ramadan, då krockar ju det med att köket stänger tio.” Han nämner även att:

”Här kommer ju det här med det kulturella in också: att se sig kollektivt. Kontra vad vi typiskt gör i Sverige: tänk på dig själv! (...) För att de ska lyckas med sin integration måste de börja tänka på sig själva också.”

För att hantera dessa svårigheter försöker Alex finna en balans mellan sig själv och ungdomarna samtidigt som han rannsakar sig själv och sina värderingar:

”Det handlar nog lite om respekt tror jag (...)Men alltså ibland är ju argumentet alltså; så här gör vi i Sverige (...) Men ibland undrar jag lite om, fan, har vi verkligen rätt eller? (...) Ska jag vara typiskt mig själv här nu och kräva att han ska anpassa sig efter mig? (...)På något sätt måste vi ju erkänna att vi, alltså vi talar ju om, alltså vad som är okej och vad som inte är okej. I Sverige”.

Vi märker en ambivalens hos Alex angående vem som ska anpassa sig till vem, vilket tyder på en viss kritik mot ett assimilativt sätt att arbeta. Han börjar med att uttrycka sig i termer av att ungdomarna måste tänka på sig själva mer, så som vi gör i Sverige, men ifrågasätter senare sina egna resonemang då han inte är helt säker på att de alltid är de bästa sätten. För att koppla dessa tankar till Esken et al.s (2009) rapport som visar att det i praktiken finns en återgång till assimilationstankar i det praktiska arbetet med integration, kan vi se mer nyanserade tankegångar hos Alex, som dels bekräftar det forskningen kommit fram till, men också ifrågasätter densamma.

7.3.5 Kategorin ensamkommande barn/ungdomar

Alex ser även svårigheter i att ungdomarna har olika bakgrund och har olika behov. Dels påpekar han att en del av ungdomarna har funktionsnedsättningar och frågar sig vem som utreder detta. Dessutom kommer barnen från olika länder och olika världsdelar. Alex säger: ”Vi är ju inte ett boende för en etnicitet (...) Det finns ju en dynamik i det (...) och det är en utmaning.” Även klassbakgrund menar han skiljer sig åt mellan ungdomarna:

”Precis som med svenska barn, vissa är bortskämda, även dessa barnen. Vissa av dem har också haft det väldigt bra ställt (...) Det kan man inte tro ibland. Man tror många gånger att de hade fått kämpa ganska hårt. Och många utav dem har fått gjort det väldigt tidigt, men vissa har inte det och det är klart att man får en påminnelse om att, ha! Så är det här också.”

Precis som ett postkolonialt sätt att tänka (Eriksson et al, 2005) ger Alex oss här flera exempel på de olikheter som finns inom kategorin ”ensamkommande barn” och ser även till de likheter som finns mellan denna grupp och gruppen ”svenska barn”. Teoretiskt sett är det med andra ord inte ungdomarnas olikheter som utgör

problemet, utan att det är den kategoriska indelningen av barnen; att de trots alla dessa olikheter ändå samlas i en och samma kategori. Detta utgör i sin tur svårigheter för personalen, då ungdomarna har olika förutsättningar för integration.

7.3.6 Strukturella hinder

Slutligen finns det även strukturella hinder menar informanterna. Anna uttrycker att *"Samhället vill inte släppa in hur lätt som helst (...) Ibland känner jag att vi lägger ansvaret på individen för att de ska kunna integrera sig. Men det ska vara lite ömsesidigt."* Samtidigt efterfrågar hon en förändring på strukturell nivå då hon säger: *"Vi måste anpassa våra sociala system också. Att inte servera allt (...) Vissa vet redan i sitt hemland att det finns sociala system (...) det är Sverige som ger mig mat (...) så att jag behöver inte anstränga mig alls."* Agneta har också tankar kring vem som bär ansvaret för integrationen:

"Det är ju många som bara ligger och väntar på att man ska liksom ta med dem ut (...) Vi måste jobba ännu mer på det. Eget ansvar då. Att man faktiskt kan ta tag i det själv också lite [ungdomarna]."

och Maria säger att man måste *"Få dem att förstå vad det är att tjäna pengar, inte få dem (...) De ska förstå att det är svårt. Att verkligheten är tuff."*

Det Anna, Maria och Agneta uttrycker här är tankar som vi kopplar till Koopmans (2010) forskning. Våra informanter uttrycker inte exakt vad det är för typ av förändringar de vill se men vi anser det inte vara helt okvalificerat att anta att det handlar om åtgärder i form av motprestationer för att ungdomarna ska förstå vad som krävs av dem själva, då de talar om eget ansvar. Det kan även tolkas som att de anser att ett alltför generöst välfärdssystem blir ett problem för personalen i deras arbete med att förklara för ungdomarna hur samhället fungerar.

7.3.7 Sammanfattning

Att det fanns hinder och svårigheter med integrationen rådde det inga tvivel om. Samtliga informanter kunde således ge oss information som besvarar frågeställningen: *"Vad finns det för eventuella hinder för integration?"*

Något de flesta av informanterna var överens om var att ungdomarnas begränsade språkkunskaper var ett problem. Några ansåg att det mest bestod i begränsade kommunikationsmöjligheter på boendet medan andra ansåg att det största problemet låg i det hinder det innebar för dem att skaffa kontakter utanför boendet. Avsaknaden av svenska kontakter blev således i sig nästa problem enligt vissa. En informant menade att kontakt med svenskar var viktigt för att kunna lära sig de svenska koderna och få möjlighet att sådant som svenska ungdomar gör, t.ex. gå ut och äta. Vidare talade en informant om utanförskap som ett hinder för integrationen och ansåg det svårt att komma in i det hon kallar svenska ungdomssammanhang. Flera informanter nämnde också kulturskillnader och kulturkrockar som svårigheter då de menar att ungdomarna har andra levnadsvanor. Att de dessutom har olika bakgrund och kommer från olika länder utgör nästa problem; att de trots dessa olikheter sinsemellan ändå är samlade

under ett och samma tak och därmed kategoritillhörighet. Slutligen tar några informanter även upp strukturella hinder och menar att systemet behöver förändras om ungdomarna ska förstå sitt eget ansvar i integrationen.

7.4 Tema 3: Mål

Under intervjuernas gång talade vi olika typer av mål för integration. Vi hade tre frågor i vår intervjuguide som berörde detta tema. De första två frågorna står i direkt relation till temat ”Mål”, där personalen först fick besvara frågan ”Har ni några specifika mål när det gäller ert arbete med integration?” och sedan ”När anser du att en person är integrerad?” Den sistnämnda hade till syfte att ge oss en bredare förståelse för hur de anställda ser på målbilden, då vi ansåg att frågan gav informanterna ett större svarsutrymme. Slutligen frågade vi även informanterna om de ansåg sig själva integrerade, i hopp om att ge en mer nyanserad bild av hur de tänker kring begreppet och dess mål. Även i detta tema har rubrikerna (1) Individuella mål, (2) Optimal integration, (3) Kontextberoende och (4) Egen integration vuxit fram ur vår empirianalys.

7.4.1 Individuella mål

På flertalet boenden arbetas individuella mål fram för varje ungdom genom samverkan med socialsekreterare, boendepersonal och ungdomen själv. Det görs för att utreda vad denne behöver lära sig för att slutligen klara sig själv när han/hon flyttar från boendet. Dessa mål formuleras i en så kallad genomförandeplan. Kim förhåller sig så här till denna: *”Och så är det upp till oss att åtgärda det, så att säga, genomföra det.”* Då Kim ser sig själv som delaktig i ansvaret för ungdomarnas integration, motsäger detta citat till viss del det som både Grips (2010) och Esken et al.s (2009) forskning visar; att ansvaret för integrationen ensidigt läggs på den som invandrat. Å andra sidan kan man även se detta som ett exempel på det som Grip (2010) kallar den integrationspolitiska paradoxen; att begreppet integration i sig innebär att det finns någon som är olik majoritetsbefolkningen och är i behov av att integreras, vilket Kim bekräftar då det inte är tal om hans eget (eventuella) behov av att integreras. Övriga informanter kommenterar inte denna genomförandeplan vidare utan pratar mer om vad de själva anser vara viktiga mål, då samtliga saknar övergripande riktlinjer eller policys att förhålla sig till när det gäller just integration.

7.4.2 Optimal integration

Flertalet är rörande överens om målet att ungdomarna ska bli självständiga individer, utan hjälp från sociala bistånd eller insatser. Alex inleder resonemangen:

Vi vill ju skapa trygga individer. (...) I trygga kan man ju lägga in mycket. Dels att kunna sin stad. Dels att ha byggt upp ett nätverk. (...) det ska vara personer som inte tillkommit på biståndsväg (...) Då är det lyckat. Alltså om man inte är beroende av en insats.”

Agneta uttrycker sig på följande vis: *”Ska de vidare till eget boende är målet att klara vardagen helt själva.”* Alex talar vidare om kriterierna för det han själv

kallar en ”optimal integration” vilket innefattar att ungdomarna även ska vara kunskapsrika och samhällsinformerade. Kim och Maria tillägger också mer praktiska kunskaper som de anser att ungdomarna ska behöva lära sig för att närma sig målet:

”Vi har ju en del punkter och sådär, som vi vill att de ska klara av givetvis. Innan de slussas ut i samhället. Och det ska ju vara så de kan betala räkningar och fixa sin mat och laga mat själva och såna här saker.
(Kim)

Och Maria säger: *”Få dem att förstå hur man bokar läkare, hur man fixar lägenhet, hur man pratar med folk”*. En del i målet är också att ta sig ut från boendet:

”Vi jobbar väldigt mycket med att få dem att hitta ett intresse (...) Det är ju jätteviktigt för annars blir det ju lilla Somalia här om man säger så. Annars kommer de ju aldrig ut.” (Maria)

”När man känner att de har viljan att lära sig och försöker självmant att lära sig och vilja ta sig ut i samhället och ta sig runt själv. Och ta del av det svenska samhället.”(Agneta)

Och Kim talar om att hitta sin plats:

”Man hittar sin plats i vårt samhälle så att säga. Men det innebär ju inte att man ska bli en helsvensk och dansa runt midsommarstången, utan man får ju ändå ha kvar sin, kanske sin tro och lite av sin kultur och så, hemifrån sitt land. Men bara man förstår vårt samhälle. Det är det viktiga.” (Kim).

Det finns även mer känslomässiga aspekter som ska till för att en person ska anses vara integrerad: *”Att de känner en tillhörighet i Sverige”* menar Agneta är tecken på att man är integrerad. Rebecka uttrycker sig i liknande termer: *”Alltså, vi vill ju få ut dem i samhället. Alltså att de ska känna sig en del utav det svenska liksom.”*

Utöver detta är det även av vikt att lära sig språket och de sociala koderna:

(Anna)

”Majoriteten vill kanske inte komma nära ansiktet. Då tycker jag att det är viktigt att jag håller avståndet också.(...) Alltså vi bor i ett svenskt samhälle (...) det är svensk kultur. Då tycker jag att jag måste anpassa mig. (...) och det är klart att det ska vara ömsesidigt, men jag måste anpassa mig mer i det här samhället. Och då är jag mer integrerad.”

Sammantaget kan vi utläsa många olika kriterier för att en person ska anses vara integrerad, varför vi lånat Alex uttryck ”optimal integration” för att sammanfatta dessa kriterier. Om vi översätter dessa kriterier med Antonovskys (2005) begrepp KASAM kan vi se att begripligheten (att kunna språket), hanterbarheten (språket som resurs för att förstå samhället och klara sig själv) och meningsfullheten (känna tillhörighet) alla krävs för att uppnå målet att vara integrerad. Därmed bör en person med stark känsla av sammanhang vara ”optimalt integrerad”.

Eriksson et al. (2005) beskriver det postkoloniala sättet att se på skapandet av identitet som identifikationer eller relationer med andra. Att se integrationen som en del av en persons identitet gör att vi kan studera detta ur ett postkolonialt perspektiv. I det här fallet begränsas då ungdomarnas möjligheter att betrakta sig som integrerade av personalens definition av detsamma, då det är personalen som här ställer upp kriterierna för vem som anses vara integrerad.

Kim är den enda som berör det som postkolonialister kallar "hybriditet", (Wikström, 2009) då han anser att integrationen inte behöver innebära ett totalt avsägande av kultur och trostillhörighet. I övrigt är bilden ganska ensidig och styrs mycket utav ett antingen-eller-tänkande där man antingen är delaktig i det "svenska" eller inte. Att inte vara delaktig innebär risken att "lilla Somalia" skapas och att ungdomarna aldrig "kommer ut". Därför måste ungdomarna "slussas in", vilket i praktiken betyder att de behöver tillgodogöra sig de olika typer av kunskaper och färdigheter som informanterna räknar upp. Att därutöver lära sig de sociala koderna, språket och dessutom känna en tillhörighet i Sverige, lämnar inte mycket utrymme för variation eller "hybriditet", som innebär möjligheten att få vara lite av varje (Wikström, 2009). Anna säger även att det är majoritetssamhället som bestämmer vilka normer och regler som ska gälla, vilka ungdomarna måste lära sig att anpassa sig till. Dessa förväntningar om att ungdomarna ska anta svenska normer för att bli integrerade gör att vi - precis som Esken et al. (2009) - ser en koppling till en assimilatörisk strategi för att på detta sätt integrera ungdomarna. Vi ställer oss därmed frågan om integration möjligen är vägen till att bli assimilerad, som Westin (1999) uttrycker sig i sin tredje betydelse av begreppet integration (presenterat i 3.1 Definition av integration).

7.4.3 Kontextberoende

Therese och Rebecka uttrycker sig däremot på ett annorlunda sätt jämfört med övriga informanter när vi talar om integrationens mål. Therese formulerar sig inte utifrån måldermer och förklarar att de från boendets sida inte har några specifika mål vad gäller integration. Integration är något de nämner ibland inom personalgruppen, men menar att de aldrig haft någon gemensam diskussion kring ämnet. Hon tror därför att var och en i gruppen har sin egen uppfattning om vad det innebär och tycker att det kan vara bra att ha en diskussion kring det. Therese, tillsammans med Rebecka, skiljer sig även på en annan punkt: när de anser att en person är integrerad. De båda svarar att de inte vet. Rebecka "*har inte tänkt så*", samtidigt som hon frågar sig om man verkligen kan säga när någon är integrerad – hon tror nämligen inte att det går. Therese vet inte därför att hon ser till olika kontexter och kan därför inte heller svara på om hon själv är integrerad. Även Alex, i färd med att tillägga ingredienser i sin "optimala integration", kommer av sig då han börjar tänka på människor med funktionsnedsättningar och tanken tycks slå honom att samma kriterier inte kan gälla för denna grupp människor då han säger att man kan: "*... förhoppningsvis tänka att man kan göra ännu bättre*" (angående ungdomarnas integration jämfört med personer med funktionsnedsättningar).

På denna punkt skiljer sig dessa informanter åt från de andra genom att uttrycka sig i postkoloniala tankar då de inte ser integration som något fast och givet, utan anser att det måste ses utifrån given situation, eller ett specifikt sammanhang.

Denna syn på integration stämmer väl överens med hur Eriksson et al (2005) beskriver identitet ur ett postkolonialt perspektiv: något som ständigt befinner sig i rörelse och som aldrig är fullständigt eller slutgiltigt definierat. Sett från detta perspektiv är det inte alls konstigt att inte kunna svara på frågan om när en person är integrerad då vi inte samtidigt talar om ett specifikt sammanhang.

Vi hade kunnat stanna här och nöja oss med dessa svar, men vi hade en fråga kvar som kom att spela en avgörande roll för resultaten i denna studie. Det visade sig att nästan samtliga av våra informanter ändrade sina målformuleringar när det kom att handla om dem själva.

7.4.4 Egen integration

Agneta är den enda av alla informanter som står fast vid samma resonemang hon hade tidigare, oavsett om integration handlar om henne själv eller någon annan och säger att: *"Jag känner mig ju som svensk. Umgås med svenskar för det mesta. Gör det som samhället säger att man ska göra."*

Rebecka däremot, som inte kunde svara på vare sig vad målen med integration är, eller när hon anser att någon annan är integrerad, resonerar sig ändå fram till att hon *själv* är integrerad, därför att: *"Det här är det enda jag vet. Det är här jag fungerar. Alltså jag fungerar i samhället. Jag jobbar, jag har studerat här. Jag vet hur det fungerar. Jag har blandad umgängeskrets. Alltså jag tycker att jag är det."*

Övriga informanter visar också upp en mer nyanserad bild av målen med integration när det kommer till att handla om dem själva. Alex anser sig själv vara integrerad då han lever upp till de kriterier han nyss räknat upp. Han tillägger dock ett kriterium som har med lycka att göra, och anser det måste sättas i ett relativt sammanhang också för: *"Vem fan går runt och är så jävla lycklig hela tiden?"* Maria beskriver att hon är integrerad åt två håll då hon har utländsk bakgrund. Hon beskriver sig som "halv" men att hon kan förflytta sig snabbt mellan de olika kulturerna. Dessutom motiverar hon sin egen integration med att:

"Jag tycker att jag har möjlighet att göra vad jag vill. (...) Om man jämför med ungarna här så har ju jag all makt. Jag har jobb, jag har förhållande, jag kan språket. Var är de? De är här nere om man säger så, på samhället. Så jämfört med dem så är jag ju väldigt, är jag ju verkligen integrerad. Så ser jag på det."

Anna, som tidigare menade att språkkunskaper och sociala koder var de viktigaste ingredienserna för att vara integrerad, kommer med nya resonemang som handlar om klass och normer när det gäller henne själv:

"Jag ligger i normen. Det spelar ingen roll om du är svensk eller inte men jag bor ju i ett land där normen är medelklass. (...) Alltså, jag ligger där i mitten. I medelklassen. Då tror jag att jag är integrerad. Så att för mig spelar det ingen roll om jag har arbete eller inte eller om jag kan språket eller inte, men jag ligger där nånstans och det är många andra som ligger i den nivån så att det tror jag att det är."

Och huruvida Kim anser sig vara integrerad beror på var han väljer att bosätta sig:

”Om jag nu skulle flytta till Rinkeby så får man väl lära sig den kulturen som finns i det området och så där. Men i själva Sverige är jag nog, det är jag. (...) Alltså jag tror ju att i samhället finns det säkert kanske olika jargonger eller olika... jo, men visst är jag integrerad även i Rinkeby. Herregud, det är jag.”

Även om han tror att han skulle vara integrerad i Rinkeby finns det tveksamheter kring andra delar av Sverige:

”Om jag åker upp till samerna och lever med dem så är det ju på ett speciellt sätt och där är jag nog inte integrerad. Och får lära mig hur de lever och så ju. Och det ligger ju i Sverige”.

Den tidigare ganska så ensidiga diskussionen kring integrationens mål blev här plötsligt mycket mer nyanserad. Maria exempelvis, beskriver sin egen upplevelse av integration som en slags blandning, eller ”hybrid”, som Wikström (2009) benämner det tillstånd då en person varken helt tillhör det ena eller det andra. Maria tar även upp en maktaspekt som tidigare inte nämnts och jämför denna tillgång till makt med ungdomarnas för att legitimera sin egen integration. När Alex ger sin mer nyanserade bild av integration så ramlar han plötsligt in på lycka, och Anna talar om en vidare klassaspekt av begreppet, som blir måttet på hennes egen integration. Slutligen tar Kim död på ”myten om en homogen nation” då han beskriver sin egen integration som beroende på var i Sverige han bosätter sig då han konstaterar att det även finns skillnader inom kategorin svenskar.

7.4.5 Sammanfattning

För att slutligen besvara frågeställningen ”*Vad är målet/en med integration och när är de uppfyllda?*”, kan vi börja med att konstatera att det var svårt, i det närmsta omöjligt, för våra informanter att tala om generella integrationsmål och samtidigt vara konsekventa. De flesta inledde med att räkna upp kriterier som de ansåg viktiga för att en person skulle kunna anses vara integrerad som vi sammantaget kallar ”den optimala integrationen”. Dessa kriterier höll dock inte riktigt hela vägen fram, då resonemangen förändrades i och med våra frågeställningar. Slutsatsen blev således att integration är något situationsbundet som förändras beroende på vilket sammanhang den talas om. Den nya bilden av hur en integrerad person såg ut var mer mångfacetterad och nyansrik, då den grundades på olika kontexter, tid och rum. Då två av våra etniskt svenska informanter inte var fullt övertygade om sin egen integration, försvann i mångt och mycket den ensidighet av begreppet vi tidigare sett prov på, som enbart en fråga för och om invandrare. Sammantaget kan vi i postkolonial anda dra slutsatsen att integration inte kan ses som ett fast och slutgiltigt tillstånd, då villkoren ändras beroende på när, var, hur och vem integrationen avser gälla.

8 Slutdiskussion

En del av våra resultat anser vi vara föga förvånande då de stämmer väl överens med vad andra forskare inom ämnet kommit fram till. Att det exempelvis finns en ensidighet i synen på integration som oftast handlar om ”invandrarna” och att människor ofta delar upp andra människor i olika typer av kategorier var således ingen nyhet. Frågan kvarstår dock *varför* våra resultat blev som de blev. En inte helt okvalificerad gissning är att det till viss del beror på vad våra informanter kände sig *förväntade* att tala om, då de kunde förmoda att vi inte ville intervjua dem angående deras *egen* eventuella integration. Detta kan mycket väl vara av stor vikt för att resultatet till en början ganska ensidigt visade upp en syn på integration som något för ”de Andra”. En annan viktig aspekt att ta hänsyn till är att det här handlar om en *diskursiv* problematik, dvs.; vad är innehållet bakom orden och vad skapas och återskapas i dess användning? Det vi uttolkar av våra informanternas svar behöver alltså inte vara ett budskap som de önskar förmedla eller ens en åsikt som de försöker dölja. Fallet är förmodligen snarare tvärt om då alla upplevdes ha de godaste intentioner. Självfallet tror vi inte heller att våra informanter inte *vet* att det finns skillnader även inom gruppen svenskar. Problematiken, som det postkoloniala uttrycker, ligger dessvärre inbäddad i språket och går aldrig helt att komma ifrån.

Av större intresse är däremot de resultat som motsäger tidigare forskning. Att integration till stor del är en ensidig debatt som handlar om hur ”invandrare” ska integreras i Sverige var till en början ett stort inslag även i vår studie. Det bör dock påpekas att inte alla våra informanter var samstämmiga på denna punkt. Denna ensidighet kom sedan att utökas till en vidare syn på integration då vi frågade informanterna om de ansåg sig själva vara integrerade. Svaren vi fick på denna fråga anser vi vara det mest överraskande resultatet i studien. Vi trodde på förhand att vi skulle få höra ett rungande ”ja” från våra etniskt svenska informanter och eventuellt mer tveksamheter från dem med annan etnisk bakgrund. Utfallet visade sig snarare vara motsatsen. Varför detta är intressant är att det motsäger hela den diskursiva problematiken i ”vi och dem”-debatten, som både tidigare forskning och vår egen studie stött på. Vårt resultat stämmer inte överens med denna diskurs och tyder på att integration inte nödvändigtvis måste handla om ”de Andra”. En bidragande anledning till detta resultat tror vi är en direkt följd av hur våra frågor var ställda. Att fråga informanterna om huruvida de själva anser sig vara integrerade får därmed följden att integrationen inte längre handlar om ”de Andra”.

Ett annat intressant resultat som vi inte heller hade kunnat förutspå är att det visade sig tydligt att integration är något som alltid måste ses i sitt sammanhang. De kunskaper och färdigheter som informanterna initialt talade om som kriterier för att en person ska anses vara integrerad innebar samtidigt en uteslutning av en mängd andra människor. För hur blir det för dem som av olika anledningar (t.ex. funktionsnedsättningar) inte kan leva upp till kriterierna vad gäller exempelvis självständighet, språk, arbete och sociala koder? Antingen kan detta tolkas som att denna grupp människor inte heller anses integrerade (och i så fall oberoende av etniskt ursprung), alternativt att gruppen ”ensamkommande barn” har högre krav på sig vad gäller integration. Då informanterna har svårt att vara konsekventa i

sina resonemang när de sedan byter fokus och talar om sig själva, drar vi slutsatsen att integrationen alltid måste ses i ett relativt sammanhang och att det endast kan diskuteras utifrån specifik person eller situation. Denna tanke närmade sig även våra informanter då de själva antingen försökte översätta kriterierna till andra grupper människor, eller då de började tänka på huruvida de själva var integrerade eller inte. Dessa mer nyanserade tankar gjorde även att de själva började se till specifika situationer eller platser i Sverige och resonemang om att det faktiskt finns olika sätt och olika sociala koder beroende på var i landet man befinner sig, till skillnad från tidigare resonemang där de flesta informanter talar om de sociala koderna i Sverige som något allmängiltigt och utan utrymme för variationer.

Ytterligare ett oväntat resultat var efterfrågan av en förändring av våra sociala system, då flertalet informanter gjorde indikationer om att det är för generöst. Detta var inget vi lade fokus på under intervjuerna, men att undersöka om personal anser vårt generösa välfärdssystem som stjälpande eller hjälpanande kan mycket väl vara ett ämne att forska vidare på.

När det gäller mål visade det sig att samtliga informanter saknade direktiv eller styrdokument ovanifrån när det gällde integration, vilket kan förklara varför definitionerna och tankarna kring ämnet skilde sig åt i så stor utsträckning. Detta kan även vara intressant att belysa utifrån ett organisationsteoretiskt perspektiv i vidare forskning, exempelvis hur personal förhåller sig till och implementerar policys eller riktlinjer (förutsatt att detta existerar) i praktiska verksamheter. I det här fallet skulle möjligtvis de politiska målen för integration ligga närmre till hands.

9 Reflektion

Då vi inte på något sätt kan göra några generaliseringar utifrån denna studie anser vi att vårt resultat ger en intressant inblick i ett område som är värd att forska vidare i, förutsatt att de rätta frågorna ställs. Vi funderar även på huruvida självständighetsambitionerna att lära sig laga mat, städa och cykla endast benämns som integration då det handlar om invandrade personer. Även om det skulle ses som en ren spekulering från vår sida, då ingen av oss har arbetat på boenden med en majoritet av etniskt svenska ungdomar, eller för den delen boenden för ungdomar med funktionsnedsättningar, gör vi ändå ett antagande att arbetet på dylika boenden i stort går ut på ungefär samma saker. Frågan är bara om samma arbete då benämns som integration? Om vi har rätt eller fel kan undersökas genom att göra jämförande studier mellan ungdomsboenden med olika målgrupper. Även kategorin ”ensamkommande barn” skulle vara av intresse att undersöka vidare då vi ställer oss kritiska till denna kategoriska indelning av barn från alla världens länder. Räcker det med den gemensamma nämnaren att barnen har anlänt till Sverige utan sällskap för att de ska placeras i samma kategoritillhörighet, och tillika samma boende? Vi har svårt att se att denna uppdelning tagit hänsyn till variationer *inom* gruppen, såväl som att se likheter *mellan* grupper.

Vi har i stora delar valt att tolka vårt material utifrån det postkoloniala perspektivet, vilket är ett kritiskt synsätt. Vi är fullt medvetna om att detta val haft betydelse för vilka delar vi haft möjlighet att belysa, och att vi faktiskt bara belyser en begränsad del av de komplicerade och dynamiska omständigheter som omger dessa ungdomar. Vi har dessutom förståelse för att eventuella svårigheter som personalen stöter på inte kan ges kulturella och diskursiva förklaringar enkom. Vi valde därför att även använda oss av KASAM för att ge åtminstone en meningsfullhet (för att använda sig av Antonovskys kriterium), om ej någon fullständighet, till de omständigheter som postkolonial teori annars så lättvindigt kritiserar. KASAM, kände vi, gav ett nytt perspektiv på hur man känslomässigt kan förhålla sig till begreppet integration, och så länge begreppet integration används är det viktigt att hitta sätt för att på bästa vis ta tillvara på de effekter som arbetet, baserat på dess värdegrund, skapar; och vi anser att KASAM skulle kunna göra just det. I stället för att tala om att vara integrerad kanske man borde tala om känslan av sammanhang. På detta sätt är det den subjektiva upplevelsen som är i fokus, och huruvida man har svenska vänner eller ej skulle då spela mindre roll i sammanhanget, så länge en känsla av sammanhang infinner sig. Frågan är bara om det är tillräckligt?

Orsaken till att det postkoloniala varit en ständig följeslagare genom denna studie är för att vi tidigt upplevde känslan av att det var något som inte ”stod riktigt rätt till” med begreppet integration, och att vi därför behövde dess kritiska utgångspunkt för att behandla det. Förutom den paradoxala problematik som följer med begreppet, visar vårt resultat på att det inte helt och hållet råder konsensus kring integration, och på de områden man faktiskt uppnår konsensus är assimilativa grundvärderingar alldeles för starkt kopplade till begreppet för att det, i vår mening, skall vara fruktbart att använda sig av det i något annat sammanhang än just sådana. Dags att putsa upp språket? Vi funderade på det och kom snabbt fram till att integration som begrepp möjligen har spelat ut sin roll; begreppet bär,

i vår mening, inte längre värderingar som är representativa för, vare sig socialt arbete, eller den grundläggande människosyn som idag kan ses som gångbar i ett modernt ”mångkulturellt” samhälle.

Vi avslutar denna reflektion, och således detta arbete med att ställa frågan som vi vid flera tillfällen funderade på: när ska svensken börja integrera sig i vårt mångkulturella samhälle?

10 Källförteckning

- Antonovsky, A. (2005) *Hälsans mysterium*. 2. utg. Stockholm: Natur och kultur
- Alvesson, M. & Sköldbberg, K. (2008) *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. 2., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber
- Dahlström, C. (2007) Modeller för invandrapolitik. I: M. Hjerm & A. Peterson (red.) (2007) *Etnicitet: perspektiv på samhället*. (s. 26-42) Malmö: Gleerups utbildning
- Elofsson, S. (2005) Kvantitativ metod – struktur och kreativitet. I: S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (red:er) (2005) *Forskningsmetoder i socialt arbete*. (s. 59 – 89) Lund: Studentlitteratur
- Eriksson, C., Eriksson Baaz, M. & Thörn, H. (1999) Den postkoloniala paradoxen, rasismen och ”det mångkulturella samhället”: en introduktion till postkolonial teori. I: C. Eriksson, M. Eriksson Baaz & H. Thörn (red:er) (1999). *Globaliseringens kulturer: den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*. (s. 13- 47) Nora: Nya Doxa
- Esken, P., Högfeldt, K. & Slonje K. (2009) *En av folket helt enkelt - om integration i praktiken*. PreVU Rapport 2009:02. Tillgänglig på Internet: http://nyistockholm.se/wpcontent/uploads/2010/03/Rapporten_En_av_folket1.pdf [Hämtad 11.10.05]
- Grip, L. (2010) *Likhetens rum- olikhetens praktik: om produktion av integration i fyra svenska kommuner*. Doktorsavhandling, fakulteten för samhälls- och livsvetenskaper. Karlstad: Universitetsstryckeriet. Tillgänglig på Internet: <http://www.avhandlingar.se/avhandling/a752175b25/> [Hämtad 11.10.05]
- Göteborgsposten (2011, 16 september) Debattartikel. Tillgänglig på Internet: <http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.724096-integration-handlar-om-jobb-inget-annat?m=print> [Hämtad 11.10.05]
- Hjerm, M. (2007) Etnicitetsforskningens vägar. I: M. Hjerm & A. Peterson (red:er) (2007) *Etnicitet: perspektiv på samhället*. (s. 240- 251) Malmö: Gleerups utbildning
- Hessle, M. (2009) *Ensamkommande men inte ensamma: tio års uppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige*. Doktorsavhandlingar från Pedagogiska institutionen. Stockholm: Stockholms universitet
- Koopmans, R. 2010: Trade-Offs between Equality and Difference: Immigrant Integration, Multiculturalism and the Welfare State in Cross-National Perspective. I: *Journal of Ethnic and Migration Studies* 36, 1-26
Tillgänglig på Internet: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13691830903250881>
[Hämtad 11.10.27]
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Lundahl, M. (2002) Postkoloniala studier, konst och representation. I: P. Cornell C. Parsberg & G. Sandqvist (red:er) (2002) *Postkoloniala studier*. (s. 9-30) Skriftserien Kairos nr 7. Raster förlag: Stockholm.
- Madsen, B. (2006) *Socialpedagogik: integration och inklusion i det moderna samhället*. Lund: Studentlitteratur
- May, T. (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur

- Migrationsverket (2011a) Ensamkommande barn och ungdomar.
Tillgänglig på Internet: <http://www.migrationsverket.se/info/418.html>
[Hämtad 11.10.07]
- Migrationsverket (2011b) Migrationsverkets hemsida. Tillgänglig på Internet:
<http://www.migrationsverket.se/info/2698.html>
[Hämtad 11.10.07]
- Migrationsverket (2011c) Migrationsverkets hemsida. Tillgänglig på Internet:
<http://www.migrationsverket.se/info/2717.html>
[Hämtad 11.10.07]
- Migrationsverket (2011d) Rapport 4: 2010. Samarbete för ensamkommande barns bästa. Tillgänglig på Internet:
http://www.migrationsverket.se/download/18.51d465a612bb43eca648000653/rapportensamkommandebarn_sv.pdf [Hämtad 11.10.07]
- Montesino, N. & Skytte, M. (2006) Kulturella perspektiv inom socialt arbete. I: A. Meeuwisse, S. Sunesson & H. Swärd (red:er) (2006) *Socialt arbete: en grundbok*. 2., (s. 285- 299) [rev. och utök. utg.] Stockholm: Natur och kultur.
- Nationalencyklopedin (2011)
Tillgänglig på Internet: <http://www.ne.se/sve/integration>
[Hämtad 11.10.05]
- Regeringen (2011a) Arbetsmarknadsdepartementet, 20 september 2011.
Tillgänglig på Internet: <http://www.regeringen.se/sb/d/13490>
[Hämtad 11.10.11]
- Regeringen (2011b) Proposition 1997/98:16 *Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrapolitik till integrationspolitik*. Tillgänglig på Internet:
<http://www.regeringen.se/content/1/c4/22/71/bbd15e5a.pdf>
[Hämtad 11.10.05]
- Regeringen (2011c) Skrivelse 2001/02:129. Tillgänglig på Internet:
<http://www.regeringen.se/content/1/c4/20/90/871fe829.pdf>
[Hämtad 11.10.10]
- Ryen, A. (2004) *Kvalitativ intervju: från vetenskapsteori till fältstudier*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi
- Röda korset (2011) Röda Korsets hemsida.
Tillgänglig på Internet:
http://www3.redcross.se/templates/Page_____18143.aspx
[Hämtad 11.10.05]
- Södergran, L. (2000) *Svensk invandrar- och integrationspolitik: en fråga om jämlikhet, demokrati och mänskliga rättigheter*. Akademiska avhandlingar vid Sociologiska institutionen. Umeå universitet
- Thurén, T. (2007) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Upplaga 2:1 Malmö: Liber AB
- Trost, J. (2010) *Kvalitativa intervjuer*. 4., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Watt Boolsen, M. (2007) *Kvalitativa analyser: [forskningsprocess, människa, samhälle]*. 1. uppl. Malmö: Gleerup
- Westin, C. (1999) *Mångfald, integration, rasism och andra ord: ett lexikon över begrepp inom IMER - Internationell migration och etniska relationer*. Stockholm: Socialstyrelsen
- Westin, C. (2008) Om etnicitet, mångfald och makt. I: Darvishpour, M. & Westin, C. (red:er) (2008). *Migration och etnicitet: perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Widerberg, Karin (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

Wikström, Hanna (2009) *Etnicitet*. 1. uppl. Malmö: Liber

11 Bilagor

Bilaga 1. Intervjuguide

Inledande frågor:

1. Hur länge har du jobbat här?
2. Hur gammal är du?
3. Har du någon utbildning? I så fall, vilken?
4. Vad är du anställd som?
5. Vad har du för ursprung?

Tema 1: Begreppsuppfattning

1. Vad innebär ordet integration för dig?

Tema 2: Praktisk tillämpning

2. Kan du ge exempel på en eller flera situation/er där ni arbetar med integration?
- 3a. Finns det svårigheter med integrationsarbetet?
- 3b. I så fall, kan du ge exempel på en eller flera situation/er då ni stött på problem med ert integrationsarbete?

Tema 3: Målformulering

- 4a. Arbetar ni mot specifika mål när det gäller integration?
- 4b. Om ja, hur lyder målen?
- 4c. Om nej, hur tänker du om det?
5. När tycker du att en person är integrerad?

Tema 4: Teoriförankring

- 6a. Är du integrerad?
- 6b. Om ja, på vilket sätt?
- 6c. Om nej, varför inte?

Bilaga 2. Underlag för samtycke

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur personal på boenden för ensamkommande flyktingbarn uppfattar innebörden av begreppet *integration*. Vi vill undersöka hur ni själva definierar begreppet, vad ni ser för hinder med integration, mot vilka mål ni arbetar, samt hur detta arbete kan se ut i praktiken.

Vi vill informera att deltagande i denna undersökning är helt frivilligt och att ni kan välja att avsluta detta deltagande när som helst under processens gång.

Inget material som redovisas kommer att vara personbundet och vi kommer att använda oss av fingerade namn och platser, om inget annat önskas av informanten och så länge det inte påverkar någon annan som deltar i undersökningen.

All den empiri som vi samlar in genom intervjuer kommer endast att användas för detta arbete och allt råmaterial kommer förvaras på ett sådant sätt att bara vi som skriver denna uppsats och vår handledare har tillgång till det. Den färdiga uppsatsen kommer sedan att vara tillgänglig för allmänheten, så alla de som medverkar i detta arbete och som önskar ta del av den färdiga produkten kommer därmed att få den möjligheten.

Jonas Persson

Informant

Frida Svahn